interkom

ČS FANDOM

informační servis fandomu 1/2025

Mé tajemné zážitky z 9. ročníku HorrorConu

Již uběhlo mnoho týdnů od chvíle, kdy se nasycení milovníci temnoty navrátili do svých doupat, kobek a nezemských rovin bytí. Přesto se ještě na chvíli ohlédněme k makabrózním pokrmům a chuťovkám, které si pro návštěvníky v roce 2024 přichystal již 9. ročník HorrorConu. Letos se v pražském klubu Kotelna hodovalo dokonce dva dny!

Už páteční program byl skvělou ochutnávkou tuzemského horroru. Přítomní ghoulové se o tom mohli přesvědčit během vyhlášení výsledků soutěže *O krvavý brk*, fotopřednášky o liminálních prostorech v Česku či literárně-erotické besedě *Čuňačinky načerno*. Milovníci temnějších odstínů kinematografie měli taktéž o zábavu postaráno (*Byl jsem mladistvým intelektuálem*, *Slasher time*, *Šum*), stejně jako nadšenci do živých show (*AngelZone*, *Hadamar Horror Show*). V jednom z nejvýraznějších bodů programu s všeříkajícím názvem *Z hlubin šumavských hvozdů* představili svůj pohled na tuto specifickou temnotu Petra Klabouchová a Otomar Dvořák. Druhý jmenovaný se také chopil oné výsady pokřtít antologii temné lyriky nazvanou *O čem sní noční můry*. Jde o druhou knihu horrorové poezie z edice HorrorCon a i tentokrát si mohli posluchači užít recitaci veršů od samotných tvůrců. Nelze opomenout ani křest knihy *Jack Lampička* z pera Jana Hlubka.

V podobném duchu se zvesela pokračovalo i v sobotu, kdy byly spáchány křesty knih *Stíny nad Malinovým vrchem* (Dominik Fiala), *Němý křik* (Madla Pospíšilová) a *Ve spárech múzy* (Tomáš Marton). Filmový program opět běžel na plné oprátky (*Untitled Project*, *Bílá smrt*, *The Silhouette*, *Vodník*) až do večera, kdy došlo i na živé performance. Morbidněji založení gurmáni hrůzy zavítali na hřbitovní bedekr Veroniky Fiedlerové, vyprávění Františky Vrbenské o těch nejstrašlivějších osudech či povídání o kořenech české horrorové tvorby od Petra Bočka. Potěšující byla i vystoupení slovenských kolegů; přesněji přednáška o horrorové tvorbě na Slovensku pohledem Lukáše Poláka a beseda o vydávání (nejen) žánrového časopisu *Charon* očima šéfredaktora Radoslava Kozáka. Druhým zpovídaným ve zmíněné besedě byl nechvalně proslulý Honza Vojtíšek, který připomněl periodika starší (*Howard*, *Krátký řez*) i současný punkovější fanzin *Mort*. Zásadním bodem programu bylo představení minulosti, současnosti i budoucnosti horrorového nakladatelství Golden Dog, kterého se neujal nikdo jiný než sám nakladatel Martin Štefko. Závěrem programu proběhla horrorově-humorná tombola, završená koncertem metalových Postcards From Arkham.

Během obou dní se zbloudilí poutníci mohli zastavit u stánků s knihami, pokochat se merchem či sáhnout do hlubin CreepyBoxu. Případně si ulovit oblíbeného tvůrce, koupit mu pití a požádat jej nesmělým hláskem o autogram (ale slyšel jsem, že jsou krotcí a nekoušou). Atmosféra byla uvolněná a funerálně poklidná, což mi vyhovovalo. Odcházel jsem s úsměvem na tváři a duševně nasycen – takže doufám, že se potkáme na HorrorConu i následující rok! Nezapomeňte, půjde o jubilejní 10. ročník! Bude to pořádná nekropárty! Těšíte se...?

Ondřej Kocáb, foto: Jiří Šeda

OBSAH

Mé tajemné zážitky z HorrorConu	1	Kompletní výsledky CKČ 2023–24	16		
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Michael Mammay: Mise ve vesmíru	18		
Hvězdný bulvár	3	Feministická revoluce 89	19		
Iain M. Banks: Vodíková sonáta	12	APETIT	22		
Ray Nayler: Hora v moři	14	Černá vlastenecká komedie	27		
O chytré chobotnici	14	Časem s vědou – leden	28		
Cena Karla Čapka za rok 2024	15	Pár stromů	29	Nominace na Ceny ČS Fandomu	32
Ocenění ČS Fandomu	15	Nejméně pochopený spisovatel		WORLDCON – SEATTLE	32
Porotci 43. ročníku CKČ	15	z Los Angeles?	30	Svět na rozcestí	32

PF 2025

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Tento Interkom byl původně zamýšlen jako Vánoční dárek, pak jako Silvestrovské číslo, když tu jsme se dověděli, že naše zásilkovka to z finančních důvodů musela zabalit. (Poštovné má u nové služby SEND, se kterou jednáme, zůstat stejné, ale kdo ví, Česká pošta nám od února chystá další nemilá překvapení.)

Takže zkrátka nečtete *Interkom* 13/2024, ale 1/2025. To je číslo, kde podle starodávného úzu mají vycházet nominace na nejvyšší fandomové ocenění: **Ludvík** a **Mlok** (slovenská obdoba Ludvíka **Drak** to má jinak). Najdete je na straně 32.

Na straně 16 najdou pravidelní čtenáři i účastníci *Ceny Karla Čapka*, ročníku 2023–24 kompletní výsledky soutěže s informací, jak byla porotci (jejich seznam najdete na straně 15) hodnocena ta která povídka.

Múza Deadlinea políbila Jirku Grunta a tak na straně 12 najdete jeho recenzi posledního Bankse, posledního, který zatím vyšel česky, i posledního díla, které autor napsal, než jej udolala rakovina. Odpočívejte v pokoji, Mistře.

Vedle obvyklých rubrik bych chtěl upozornit na povídku *Apetit* z roku 1984, je to možná jediná z tvorby autora, skrývajícího se za pseudonymem Stomar Mukrošir, kterou lze plně zařadit mezi science fiction.

Další méně obvyklý text najdete na straně 27, je jím upoutávka na novou miniserii Marka Dobeše *Ďáblova sbírka*, pilot je ke zhlédnutí na Streamu.

Všem našim čtenářům i ostatním lidem dobré vůle přejeme krásný a úspěšný rok 2025.

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné na 2025

Jak jsem už vícekrát napsal, ani Interkomu se nevyhnula zdražovací spirála a musíme proto zvednout předplatné do ČR na **500 Kč**. Platit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR používejte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR **IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod v Eurech). Tedy **500 Kč** (respektive kvůli zpovykanosti pohrobků Československé pošty **33 Euro**, podle momentálního kurzu), pokud si nejste jisti, jak na tom jste s platbou za minulé ročníky, napište mi.

ZR

Ještě k HorrorConu na straně 1

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo **1/2025** (377)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

http://interkom.vecnost.cz

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr. a Michaela

Autoři tohoto čísla

Hana Blažková, Jiří Grunt, František Houdek, Ondřej Kocáb, Pavel Mandys, Pavel Mikuláštík, Stomar Mukrošir, Zdeněk Rampas, Petr Svoreň jr.

Fotografie

Lucie Lukačovičová, Katule, Roman Štědronský, Jiří Šeda

Sponzoři tohoto čísla

Miloš Podpěra, Jiří Doležal, nakl. Epocha, Jiří Grunt, Petr Habala, Jan Haberle, Pavel Kavánek, Daniela Kovářová, Václav Vlk

Vychází nepravidelně.
Uzávěrka tohoto čísla byla dne 8. 1. 2025

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze © **INTERKOM**

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Asi mám klaustrofobii, strach z uzavřených prostorů. Když jdu do hospody, bojím se, že je zavřeno. **TOMMY69**

To nejlepší na Českých dráhách je, že když prošvihnete vlak ve 14:30, tak pořád stíháte ten ve 13:15. **PETRPAN**

Průměrná mzda v Rusku vzrostla mezi lety 2011 a 2024 z necelých 21 tisíc rublů na necelých 57 tisíc rublů, tedy ze zhruba 700 dolarů na 570 dolarů... **CHROCHTADLO**

Někdy bych rád použil větu „Moje původní predikce jeho kognitivně-behaviorálních schopností na základě posouzení předchozího verbálního projevu byla opodstatněná“, namísto „já sem vám říkal, že je to píčus“. **JYRKA**

Politik je jako kráva na střeše.

Nikdy nevíte, jak se tam to hovado dostalo, a taky nevíte, jak ho odtamtud dostat pryč. **GARGAS**

„Tati, ty tvoje vtipy, ty jsou jak z roku 2020!“

(No, rozhodl jsem se ve svém věku to brát jako kompliment.) **Ivan Adamovič**

Část ruských filozofů má za to, že smyslem ruských dějin je ukázat celému světu, jak se to nemá dělat. **SPECZ**

♦ ♦ ♦

● **13. listopadu** posílá Richard Šusta anotaci své přednášky pro příští KJV: *Vernův román Zemí šelem začíná v roce 1867, a to příslibem odměny 2000 liber, s dnešní kupní silou 3,7 milionu Kč. Byla vypsaná na hlavu Náná Sáhiba, jednoho vůdce revolty sipáhíů v Indii roku 1857. Po jejím potlačení došlo ke znárodnění Britské Východoindické společnosti. Stalo se tak kvůli rebelii, či něčemu úplně jinému?*

Přednáška se zaměří nejen na zlotřilosti „padoucha“ Náná Sáhiba a cestu Vernových hrdinů po severní Indii v silničním vlaku Parní dům, ale přinese i výňatky z memoárů seržanta Mackenzieho, očitého svědka revolty 1857. Zmíní i pohledy protistrany, které sesbíral Veer Savarkara, indický bojovník za svobodu, a do politického zákulisí nahlédne knihou Anarchie *od skotského historika Williama Dalrymple.*

Honza Vaněk jr. píše, že nemůže jet na Bilcon, sháním Jolanu Tichou, že se uvolnila jízdenka, ale ta chce jet už v pátek.

Radek Dojiva škubnul s obálkou Breuerových českých povídek.

● **14. listopadu** vyrážím Na Břežanku, máme tam na šestou domluvenou schůzku s Frantou Novotným a Petrem Krejzkem, který mu má donést *Živel #41*, kde je s Frantou velký rozhovor. Nezačalo to dobře, klíče se mi zamotaly tak, že trvalo pár desítek vteřin, než jsem odemkl branku, načež mi o deset vteřin ujel trolejbus. Další měl jet za šest minut a já, protože nerad měním plány na poslední chvíli (ve skutečnosti jsem ovšem byl líný), jsem nepopošel padesát metrů na zastávku příměstských autobusů tzv. třístovek, takže než se konečně po deseti minutách na mrazu přikolébal můj trolejbus, projelo okolo mě cca pět (navíc rychlejších) autobusů. Alespoň že metro přijelo brzy a přestup na Muzeu byl také rychlý. Na I.P. Pavlova jsem se v Levných knihách bezúspěšně pokusil koupit Míše nějaké křížovky a pak jsem šťastně dorazil Na Břežanku. Tam už vedle Franty pobývali Pagi, Cordy, Vláda Kejval a Richard Šusta. Ten mi od Leonida vyřídil, že nám kvůli předvánočnímu běsnění v MATu odpadá listopadová schůzka a příští bude až 18. prosince. (Vsadím se, že se bude krýt s vánočním večírkem Kristin Olsonové.) Při čekání na Krejzka jsem zmínil Longina a Richard dodal, že ten měl kdys cosi s jeho ex a že ji to stálo pěkných pár desetitisíců. Pagi nás informoval, že Robo Mamčák chce obnovit Tatracony v chatě Stefany; že bych ještě někdy zajel na Slovensko? Všichni někam chvátali, tak jsme se ještě před sedmou rozpustili. Já, abych se vyhnul přestupování na Muzeu, čekám čtyři minuty ve slotě na tramvaj na Náměstí Míru (jsem nepoučitelný), abych se tam dověděl, že stanice je dočasně jen výstupní. Už trochu naštvaný se vracím znovu na I.P. Pavlova, odtud metrem na Muzeum; asi nás takových bylo víc, před eskalátory fronty, postavím se do té levé, abych zjistil, že vede ke stojícím schodům. Dole po cca čtyřminutovém čekání nastoupím do skoro prázdného vagonu metra, inu chyběli pasažéři z Míráku, a tak si mohu sednout co nejdál od spící bytosti zabírající v kostkované dece trojsedadlo. Nic to nepomohlo, přes uličku se usadil pár s roztomilým buldočkem a já za chvíli ucítil podivný puch. Chvíli jsem podezíral bezdomou bytost na druhém konci vagónu, ale pravděpodobně šlo o pekelné psí prdy. Na Veleslavíně vyjedu na zastávku trolejbusu a zjistím, že nejbližší jede za šest minut. Nakonec mi cesta z Břežanky domů trvala přes hodinu. Můžete se pak divit, že si pěstuju takovou svou výběrovou agorafobii? Jo a ten Krejzek samozřejmě nepřišel.

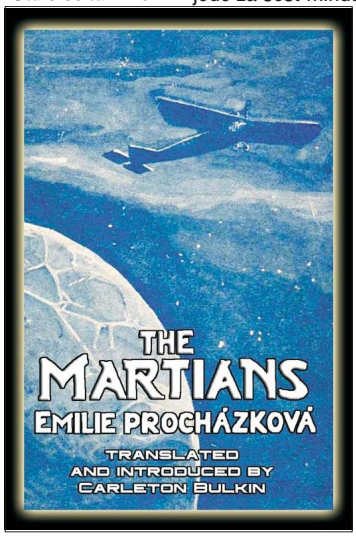

Ale ne všichni to mají takhle nakočku. Ivan Adamovič napsal:

Znám jednoho úžasného „blázna“ jménem Carleton Bulkin, který žije v USA a jen tak pro potěšení překládá českou fantastiku do angličtiny. Má už připravenou antologii staré české sci-fi a přeložil také první český sci-fi román napsaný ženou, novelu *Marťané* od Emilie Procházkové. Byl to Carleton, kdo mne přiměl znovu zapátrat po životopisných údajích tajemné autorky a po dlouhém listování roztockou matrikou je najít, což mne zase přimělo přečíst její medijně psanou kosmickou ságu *V koloběhu světů* a napsat o ní před časem článek do

časopisu *Host*. Mimochodem, k publikování Procházkové nedopomohl nikdo menší než dědeček Václava Havla.

Přítel Jaroslav Olša pomohl Carletonovi najít amerického vydavatele, a tak „The Martians“ nyní existují i v tištěné podobě. Typografie odkazuje na éru E. R. Burroughse a podobných raných fantastů, na obálce použita malba od V. Rytíře z původního českého vydání z roku 1922. Nebyl by to Carleton, aby nepřidal obsáhlé úvodní slovo, takřka studii, a na konci bibliografii předválečných autorek fantastiky z Čech a východní Evropy. Na zadní straně obálky mne Carleton cituje. Můj první „blurb“, a hned v angličtině!

● **15. listopadu** balím na Bilcon. Snad se mi podaří jít spát dřív, zítra vstávám v šest (ráno), z toho se budu vzpamatovávat ještě v pondělí. Na ČRo Plus slyším, že *Russell Crowe dostal Oscara za postavu generála Maximuse*, a tohle si platíme. Na druhou stranu byl v Interview ČT 24 docela příčetný rozhovor s Martinem Klímou, doufám, že bude někde ke stažení nebo tak, takže jen jedna věta:

Moderátorka: Jak dnes slavíte 17. listopad?

Martin: Jdu na Národní třídu a přemítám.

Škoda, že to bylo nějak divně sestříhané, občas se odvolávali na sentence, které jsme neslyšeli. **www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/224411058041115/**

Bilcon 2024

● **16. listopadu** vstávám okolo půl sedmé a asi o dvě metra dřív, než by bylo nutné, uháním na Hlavní nádraží, ale Vlado Říša mě přesto v době, kdy jsem teprve přestupoval na Muzeu, uháněl, kdeže všichni jsme ☺. Na nástupišti 1b jsme se pak sešli ještě s Frantou Novotným a Tomem Petráskem, pak dorazil David Mikuláštík, a když už jsme byli ve vlaku, tak už v osm ráno nacamraný Silver, a jako poslední Bí. Ohlásil jsem Pavlu Poláčkovi, že jsme všichni (a že tedy nemusí odhlašovat žádnou jízdenku), a vyrazili jsme. (Později se k nám připojili ještě Pepa Vašát a Kony.) Silver si dal ještě jedno vystřízlivovací pivo, ale zjevně mu to nepomohlo, potom co se ubytoval v bíloveckém Lemonu, zalehl a viděli jsme ho až v neděli ráno. Už jsem se o něho začal obávat, připomněl mi smutný Longinův osud, ale pak jsem se dověděl, že na nádraží dorazil rovnou z nějaké svatby, že normálně nekalí už od rána. Ve Studénce na nás čekal minibus, do kterého jsme nastoupili i s Brňáky, Doktorem a jeho nejdražší. Minibus nás vyhodil před katakombami a ledva jsme se zaregistrovali, došlo na slavnostní zahájení provedené, jak už se stalo tradicí, Alešem Kovalem. Program byl bohatý, většina pořadů se týkala filmů, najmě těch, které měly letos nějaké kulaté výročí (nebo alespoň půlkulaté).

Jednu přednášku držel i Vědátor, který o akci napsal:

„Menší, ale útulný“ – tak by se dal nazvat sraz fanoušků fantastiky, knih, komiksů a filmů BILCON 2024 v Bílovci (nedaleko Ostravy), který proběhl v datech 16. a neděli 17. listopadu 2024.

Motto akce znělo: „I filmy mají narozeniny a výročí“

- 60 let má Godzila

- 45 let má Star Trek i Moonraker

- 40 let třeba Sexmise nebo Gremlins

- 25 let Matrix, SW epizoda I, třeba Šestý smysl

Sklepní, až jeskynní prostředí několika místností, kam se vešly přednáškový sál, kino, a dokonce několik místností pro vysedávání u baru, s velmi příjemnou nabídkou, s cenami na úrovni minulého století, ve které byl gulášek a legendární aspik. Samo, že ani Vědátor se nepřijel flákat, a přispěli jsme naší historicky nejstarší (a proto legendární :)) přednáškou „Vědátor vs. Sci-fi aneb kritický pohled na kosmolety ze Star Treku, Star Wars, Stargate a Expanze“.

Publikum bylo vstřícné a hojné a já jsem si pak příjemně poseděl u dalších přednášek o H. R. Gigerovi a výročí 25 let Matrixu od skvělého Marka Tvrdého. Navíc jsme rádi zapředli do hovorů se známými i novými známými od fochu nerdovského i popularizačního.

Já jako obvykle spíše tlachal se známými a pomáhal Boženci (Bí) zvládnout tradiční organizační chaos, abych trochu odlehčil Pavlu Poláčkovi, na kterého by to jinak vše dopadalo. Nejprve jsem šel ukázat Bí, kde je penzion Lemon, ovšem cestou přes místní (výborně zásobenou) vinotéku, která byla v sobotu odpoledne cca na hodinu otevřena jen kvůli Bilconu. V Lemonu jsem se dověděli, že klíč od Božencina pokoje číslo 3 už odnesl na žádost nezjištěného organizátora Kouzelník do katakomb, odkud jsme vyšli. Bí si tedy uložila zavazadla na čtyřce, od které dostala klíče.

Na Bilcon jsme se vrátili chvilku před *Velkým fotografováním na zámeckém schodišti* a já vyzvěděl, že a) klíč od trojky prý někdo odnesl zpět na Lemon a b) na čtyřce má bydlet Jiří Olšanský (+ někdo). Odchytil jsem Jiřího a pokusil se mu vysvětlit situaci, ale mezitím se mi ztratila Boženka. Naštěstí na fotografování dorazila včas, protože začalo se zpožděním, Aleš Koval cosi zařizoval někde v Zámku a bez něho by to nebylo ono. Seznámil jsem Bí a Jiřího, u kterého se (3 x sláva) z nějakého důvodu nacházel klíč od trojky, a přiměl oba, aby si je vyměnili a dohodli se na společné noční cestě za noclehem.

Pak jsme si s Frantou Novotným a Tomem Petráskem udělali procházku k hotelu GTC. Mirek Dvořák (který mezitím s Drahou dorazil z Brna) svou Teslou k hotelu přivezl Pepu „Mloka“ Vašáta, Petra Konupčíka a naše zavazadla. Bez problémů jsme se za tisícovku na noc (byla v tom i snídaně) ubytovali a dopřáli si výšlap zpět z druhé, fotogeničtější strany zámku.

Pak si vzpomínám, že jsem viděl kus přednášky Franty Novotného o jeho třinácti nej filmech, přednášku Toma Petráska o monstrech, kousek Videostopu, a že jsem seznámil Martina Jirouška s Jirkou Olšanským. Jirouška, asi kvůli výročí, zaujal Jirkův román *Host do domu* o listopadu 89 v Ostravském divadle. A samozřejmě jsem ochutnal spoustu lahůdek u barpultu Baraba, kterému vládla Šárka Poláčková.

Povšiml jsem si dvou památníčků se svíčkou věnovaných Piotru „Raku“ Rakovi, to ocenili zejména polští hosté, a Klingonovi Danešovi. Rak měl u baru i označené místo, kde sedával.

Škoda, že jsem prokecal polskou přednášku a Romana Hrušku: *Od loutek po animatronické modely*, ale zúčastnil jsem se dražby, kde jsem si pořídil Sorokinovy povídky ze světa Dne opričnika *Cukrový Kreml.* Letos jsem vydržel až do tomboly, mám dojem, že jsem i něco vyhrál, naštěstí žádnou z metrových dýní. Okolo půlnoci jsme s Frantou odpadli, od diskusí u baru byl už trochu ochraptělý.

● **17. listopadu** jsme posnídali v Hotelu GTC a chystali se tam tlachat do odjezdu, který nám zařídil Pavel Poláček, leč ukázalo se, že když hotel nefunguje i jako restaurace, tak je přes den zavřený. Naštěstí tam byly i náhradní prostory, kde jsme s Pepou Vašátem, Petrem Konupčíkem, Frantou Novotným, Vladem Ríšou a Tomem Petráskem v pohodě a družné debatě přečkali neplánovanou přestávku, venku totiž začala krutá bílovecká zima.

Pak jsme byli mikrobusem přepraveni do Studénky, kam jsme dorazili současně s osobákem od penzionu Lemon, z kterého se vysoukali Silver (čilý a dobře vyspaný), David Mikuláštík a Bí.

Vlak přijel celkem načas, opět jsem vytáhl z tašky *Vodíkovou sonátu* a zase ji ani neotevřel. Někdy po změně směru jízdy si na místo, kde původně měla být Františka Vrbenská, sedlo celkem pěkné děvče, což probudilo přítomné muže, aby začali dávat k lepšímu vrcholné historky ze svého života.

Po zbytek dne jsem se doma vzpamatovával z náročného víkendu a ani jsem nepostřehl, že vlastně státně slavíme. Takže jsme se nedostali na Václavák ani neochutnali svařák svobody, nicméně *Koncert pro budoucnost 2024* moderovaný Jindřichem Šídlem lze i bez nastydnutí (ale i bez svařáku) zhlédnout také zde **https://www.youtube.com/live/_uHOMDhRWAI**

Projev Martina Klímy doufám časem získám.

● **18. listopadu** jedu do Čáslavské vyzvědět, jak se Bí líbilo na Bilconu, a vyzvednout knihy, které mi tam nechala tiskárna, pak s Michaelou vyrážíme do Mimosy v pasáži Platýz na oslavu narozenin Daniely Kovářové. Přehlédl jsem, že začíná už v 17.00, takže jsme mimořádně nebyli mezi prvními, ale v 18.00 spíše naopak. Popovídali jsme s Danielou, Frantou Novotným a Tomášem Břicháčkem, známým z *Neviditelného psa*, leč únava z Bilconu ještě neodezněla a navíc tam bylo docela hlučno (nikoho třeba nenapadlo vypnout hudbu), takže jsme brzy od/vy/padli.

Breuerův velký den

● **19. listopadu** volá z LA Jarda Olša, jr., že v jeden den dostal 15 nových Breuerových povídek ze studentského časopisu na Texaské univerzitě, dále se mu ozval Breuerův pravnuk (několik vnuků a vnuček ještě žije, všichni až na dva v Coloradu, dvě hodiny letadlem). A jsou mu ochotni ukázat fotky, dopisy atd.

A konečně v největším místním automobilovém muzeu, kde je velká výstava věnovaná autonomním vozidlům, odsouhlasili změnu popisku u *Amazing Stories* s Breuerovou povídkou. Bude tam nově uvedeno, že autor byl česko-americký spisovatel a jeho vize samořídících vozidel prvně vyšla česky v povídce *Vyšší tvor*...

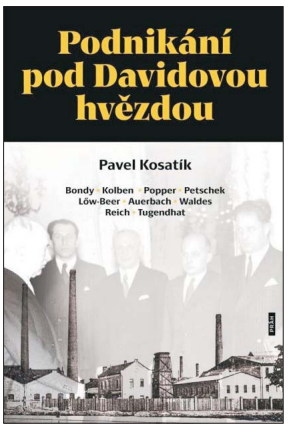

● **20. listopadu** zvu poslední opozdilce na pátek k Vilmě.

● **21. listopadu** by se Christopher John Reuel Tolkien dožil sta let.

Richard Klíčník píše, že *přednáška Richarda Šusty na KJV bude až 18. 12. v 19 hodin. Termín jsme museli změnit, protože Leonida úpěnlivě prosila majitelka MATu – a přátelé, kdo z vás by něčemu takového odolal? Leonid tedy ne, a tak se sejdeme takhle vánočně. Srdečně vás zvu všecky a těším se*

Richard Klíčník P(odzemní) KJV

A Filip Gotfrid hlásí, že v Čáslavské je nový *Interkom*. Leč venku je hnusně, zítra pro něj nepoběžím...

● **22. listopadu** nás Sargo a Jára vzali vozem ke Klímovým, kde Viktor dooslavil své padesátiny, bohužel nikomu z přespolních (ani z Liberce, ani z Brna) se termín nehodil, ale i tak se nás sešlo kolem patnácti. Příště se uvidíme na Silvestrovském večírku a možná ještě předtím na nějaké Vilmině výstavě.

RRTV (která kdysi přidělovala kmitočty rádiím a televizím a dnes je asi dost zbytečná) si účelově vyložila nějaký přípis Evropské komise z roku 2010 na ochranu dětí proti pornografii tak, že se u ní musí registrovat všichni poskytovatelé obsahu na Internetu (pardon, ne všichni, jen když se tam mluví nebo se něco hýbe, poskytovatelé černé obrazovky a bílého šumu možná nemusejí).

Inteligentnější komentátoři (mezi něž nelze počítat Filipa Rožánka) v tom spatřili nebezpečí cenzury. Já to komentoval na NYXu: *Podobně jako u ostatních euroregulací to soudruzi mysleli dobře, ale dopadne to jako vždycky. Už se těším, až RRTV vlítne na Jindřicha Šídla s požadavkem apolitičnosti a všech podmínek, které musí splňovat Netflix a HBO. Ale přitom se ta omezení netýkají nikoho (tedy zatím), kdo publikuje v novinách, časopisech a knižně. Kdyby to Babiš neměl i tak jisté, tak tohle by byl v příštích volbách ten jazýček na vahách, jako byla v USA ta utracená veverka.*

Vůbec se zdá, že se na Internet přesouvá většina veřejné debaty, tím nemyslím, že se na něm debatuje, to už od pravěku, ale že se ho čím dál větší část veřejné debaty týká. Začalo to nevinně postřehy o Lindě Bartošové, influencerce přesvědčené, že české povědomí o sexu je podobné mravům v afghánské vesnici. Když potom svými podcasty, které by třeba v roce 1950 jistě byly docela užitečné, nedokázala prorazit v tržním prostředí, přesunula se na obskurní veřejnoprávní rádio Wave (slynoucí pořady jako *Teplý proud*). A shodou okolností zrovna v době, kdy se objevil nápad zdanit všechna zařízení, která jsou schopná reprodukovat „veřejnoprávní“ vysílání, takže posloužila jako etalon toho, co si musíme povinně platit. Následovala debata o zdaňování internetové měny bitcoin a do toho teď ta RRTV, ještě bude na wi-fi a světlovodných kabelech veselo.

● **23. listopadu** se vzpamatovávám z večírku, asi na mě něco leze, nejsem schopen rozpoznat od běžných příznaků staroby, co mi to je. Kdesi jsem narazil na docela trefné přirovnání výstupů současné AI k *Bábelské knihovně* Jorge Borgese. Pobavilo mě, že se i po dvaašedesáti letech překladatel dopustil stejné chyby, jaká je v *Labyrintu* (samozřejmě jde o Babylonskou knihovnu).

● **24. listopadu** jsem docela pohnul s knihou cca 240 drabblů bratra věčného poslance Marka Bendy Patrika *Faob, Vinpike a Palčík, dubnová žeň*.

● **25. listopadu** dnes by bylo Evě Hauserové 70 let. Více o ní na straně 19. Ale z veselejšího soudku, padesátiny slaví Tomáš Kučerovský.

● **26. listopadu** dorazil minulý *Interkom* i do Šestajovic. Ale psal mi tamní abonent, že přišel jen proto, že jej pošťačka zná, že měl štítek s adresou vytištěný nějak bez toneru. Takže kdyby vám minulý IK nedošel, ozvěte se. (Psal jsem distributorovi a ten říká, že zatím pošta žádný nedoručitelný IK nevrátila.)

● **27. listopadu** měl narozeniny Ivan Adamovič, dodatečně blahopřejeme. A IK je už i v Plzni. Daniela Kovářová píše: *Čtu si nový* Interkom *a neskutečně se bavím. Ve vlaku do Prahy se směju nahlas*.

● **28. listopadu** se s Michaelou konečně vydáváme do Čáslavské pro týden uležely *Interkom*. Jak se ukázalo, Filip si předvánoční stres užívá do té míry, že balíček ještě neotevřel, proto mě asi také nepopotahoval o anotaci. Pak jsme se s „čerstvým“ *Interkomem* zastavili v sousedním antikvariátu u Toma Štipského a čerstva jsme tam otročící Tes naprášili, že mohla *Interkom* dostat o týden dříve. Tom nás upozornil na chystaný vánoční večírek 21. prosince.

Odtud jsme se přesunuli do Neoluxoru, kde Pavel Kosatík křtí monumentální bichli *Podnikání pod Davidovou hvězdou: Bondy – Kolben – Popper – Petschek – Löw-Beer – Auerbach – Waldes – Reich – Tugendhat.* Než to začalo, prošel jsem si po delším čase první patro. Tam, kde dříve byly k nahlédnutí velkoformátové umělecké publikace, jsou dnes hromady krabic deskovek a stavebnic, v místě velkorysého dětského oddělení je sektor osobního rozvoje a ezoteriky.

V Neoluxoru jsme si také dali dostaveníčko s Honzou Křečkem, který byl v Praze na nějaké učitelské konferenci v NTK. Přiběhl zrovna, když představení knihy začínalo, takže jsme moc nepopovídali, ale zase jsme se něco celkem dost zajímavého dověděli a hlavně si ujasnili nějaké prvorepublikové souvislosti.

● **29. listopadu** jsme se cestou do Galerie Kooperativa zastavili u Marie Hlavičkové, její a Honzova dcera sbírá *Mistra a Markétu* v různých vydáních ve všech jazycích, tak jsme jí díky Kiyomi pomohli opatřit i to japonské.

● **30. listopadu** se u nás zastavil Radek Dojiva, nafasoval Velkou Viktorovu knihu a knižní honorář od Arga, probrali jsme obálky, které dělá pro knihu drabblů a knihu Breuerových povídek.

V Brně po 40 letech bourají brutalistní Prior, kupodivu je velký zájem o jeho betonové obklady, které bourající firma rozprodává, Radek líčil dobrodružný nákup jednoho vlysu.

ČESKÁ LITERATURA NA LOSCON 50

Jarda Olša hlásí: Představujeme současnou českou sci-fi a její nedávné překlady do angličtiny cca sedmi stům fanouškům na 50. ročníku Losconu, organizovaném nejstarší společností sci-fi – *Los Angeles Science Fantasy Club*, který sdružuje fanoušky z amerického západu.

● **1. prosince** Standa Čermák přivezl druhý díl své VTKSČ, a protože toto číslo dostanete už po Vánocích, mohu prozradit názvy a ukázat obálky.

Večer kvačíme spolu asi s tisíci dalšími obdivovatelkami a obdivovateli (tady by to generické maskulinum opravdu nebylo vhodné) Ondřeje Havelky do Lucerny na představení jeho Melody Makers + OPSO.

Byl jsem trochu unavený, tak se projevím jako barbar a řeknu, že hudba a zpěv celkem ušly, ale ten potlesk mě vždycky probudil.

● **2. prosince** ještě trochu rozlámaní ze včerejška jsme si měli vybrat mezi Vánočním večírkem u Kristin Olsonové, pořadem o *Myceliu* a sérii Jenny Nowak o Drákulovi (*Kroniky nemrtvého knížete*) a křtem komiksu *Winton nebyl sám* o siru Nicholasi Wintonovi z pera Terezy Verecké (Kličníkové) v Knihovně Václava Havla. Nakonec jsme byli rádi, že jsme zvládli alespoň bod jedna, kde nás Benjamin tradičně vybavil výslužkou pečiva.

● **3. prosince** jsme k nám na chvíli přilákali Mariana Kechlibara, třeba to po Novém roce povede k nějakým recenzím.

Potom od pěti poslouchám *Dvacet minut Radiožurnálu*, kde je hostem senátorka Hana Kordová Marvanová a téma: Mají se tvůrci internetového videoobsahu povinně registrovat, jak po nich chce Rada pro rozhlasové a televizní vysílání? Nepřekračují radní své kompetence? Je namístě diskutovat o smyslu a další existenci vysílací rady? **https://program.rozhlas.cz/zaznamy#/plus/2024-12-03**

Přes velkou snahu moderátora Tomáše Pancíře jsme se dověděli, že občas lze pochybovat i o smysluplnosti regulací přicházejících od EK, nejen tehdy, když jsme papežštější než papež a ještě si ty regulace, samy o sobě nesmyslné, zpřísníme. A padla tam i otázka, proč je potřeba zavádět regulace na internetové tvůrce, když nic takového není třeba v případě novin, časopisů a knih.

● **5. prosince** jsem si mezi přípravami na Fénixcon našel čas na shrnující doslov Ivana Adamoviče k Bradburyho knize *Zlatá jablka sluneční*. Zmínka o devátém pokračování Dietlovy série *Píseň pro Rudolfa III. – Dinosaurus* podle povídky *Zahřmění* mi připomenul, jak jsem byl naštvaný na soudruhy, když tento díl nikdy nevysílali.

A v Bratislavě, jak jsem se později dověděl, držel Ján Kralovič ve Spoločnosti Júliusa Kollera přednášku o čs. fanzinech.

Fénixcon 2024

● **6. prosince** právě před 250 lety, tedy roku 1774, vydala Marie Terezie patent „Všeobecný školní řád pro normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských královských dědičných zemích“, který byl základem všeobecného českého vzdělávání a později emancipace, i té ženské.

Tento den je památný i jinak: jedeme do Brna. Fénixcon začíná, u nás vše tradičně cestou s Jirkou Doležalem a jeho Jarkou. Prahou jsme se propletli docela dobře, ale před Brnem už sněžilo (ostatně mě už dopoledne varovali Mirek Dvořák a Radek Dojiva) a fronty stojících kamionů se zdály nekonečné. Jirka využil poslední možnost uhnout na okresku, ale tam to nebylo lepší, napadlo to i nějakého bezmozkového kamioňáka. Takže jsme nakonec místo v půl třetí dorazili okolo čtvrté.

V hotelu Vista ale už teplo a pohoda, rychle jsem udal slovenské knihy, které jsem vezl pro Tono Stiffela, dostal jsem na oplátku sbírku *Bulvár podivností* (Bizarné poviedky českých a slovenských autorov), kde má povídku, a když se ukázalo, že ji ještě nemám, tak nádavkem ještě *Slovenské temno* (Gotické príbehy z našich končín). V ještě nepříliš zaplněné restauraci jsme si dali večeři a pak jsme vyrazili na zahájení conu, kterého se tradičně ujal Roman „Holodoktor“ Hruška. Rovněž tradičně jsme hned zůstali sedět na zahajovací přednášku Jana Šimůnka: *Budeme klonovat válečníky?* o všelikých aspektech, důvodech a následcích klonování. Míša pak ještě setrvala na povídání Tomáše Přibyla *Starbase: Brána na Mars* (koukněte na dubnovou přednášku **www.youtube.com/watch?v=8Ar-dIOQVjw**) a pak i na Martina Koutného shrnutí českých antiutopií *Opravdu ošklivé světy*. Já jsem zatím vybíral **předplatné příštího ročníku IK** a od deseti řídil Podzimní poradu SFK v Jiřinině apartmánu číslo 105. Připomněli jsme si, kdo dostane Ludvíka a Mloka, dohodli se, že nejspíše i v roce 2025 bude Parcon součástí FénixConu, já vybral členské příspěvky klubů a bylo hotovo, takže jsem ještě stihl závěr povídání Martina Koutného. Pak jsme s Míšou navštívili zatím jen z části vybalené Komárovo knihkupectví a brzy nato odpadli.

● **7. prosince** jsme si okolo deváté přivstali, abychom si užili hotelové snídaně, Míša pak vyrazila na pořad Leonarda Medka *Arsene Lupin nebyl první* a já se šel ještě na chvíli natáhnout. Když jsem vstal, Míša už poslouchala Františku Vrbenskou o *Frankensteinově potěru*. Františce odložili operaci srdce, tak hned vyrazila trochu si ho zase potrápit. Zašel jsem už do zcela funkčního Komárova knihkupectví a koupil si posledního Stančíka *Osvíceni temnotou* a pro Míšu nějakou marchlíkovinu o kojotici automechaničce.

Pak se objevil Jirka Wolker s přítelkyní a někdy po něm dorazili Vlado Ríša, Saša Rusevský a Marek Dobeš. Už nevím, co mi zabránilo zajít na pořad Davida „Havrana“ Spáčila: *Výlet do světa umělé inteligence*. Asi jsem zase vybíral předplatné. První přednáška, kterou jsem celou absolvoval, byla až ta Františka Novotného: *Česká alternativní historie v české sci-fi*. Někdy po teoretickém úvodu rozlišujícím paralelní a alternativní dějiny a kontrafaktuální události atd. mi vedle sedící Ondřej Šefčík zašeptal, že povstalci jsou na předměstí Damašku...

Pak jsem potkal Míšu Talašovou, která včera vyzvedla matku z nemocnice a přijela jen na křest své knihy *Marthware*. Opět jsme zaimprovizovali a knihu o umělé inteligenci a humanoidních robotech pokřtili čipy, omylem jsme od umělou inteligencí řízené výdejny dostali pytlík čipsů, ale těmi to šlo také.

Pak bylo třeba nenápadně přilákat Frantu Novotného, Františka Vrbenská už byla v sále, aby mohli být oba dekorováni cenou pořadatelů Fénixconu Fénixem.

Následoval pro mnohé už tradiční vrchol večera, šermířské představení Roberta Waschky a po něm vyhlášení výsledků CKČ. Mirek Dvořák mezitím přivezl balík Mloků pro vítěze a na poslední chvíli zařizoval vytištění diplomů.

Výsledky CKČ najdete na straně 16, tak jen připomenu, že Ludvíka získal Robert Waschka a Mloka Lucie „Lulu“ Bocková. Nějak se stalo, že jsem tato ocenění včetně toho smutného Mloka in memoriam pro Evu Hauserovou předával já. Lulu pak ještě vyhlásila cenu slovenského fandomu Drak pro překladatele a spisovatele Michala Jedináka.

Lucie „Lulu“ Bocková

Opět jsme pak absolvovali tombolu a kupodivu vyhráli kompletního vázaného Zaklínače. Jak jsem si liboval, že na zpáteční cestě budeme mít prázdnější tašky, tak to tedy nevyšlo, krom tomboly a conových materiálů jsme vezli ještě Mloka pro Evu a vzali jsme do úschovy i Fénixe, kterého získal Franta Novotný a který by se mu už nevešel do batohu.

Pak jsme ještě chvíli povídali s Mirkem Dvořákem a Radkem Dojivou, ale už jsem byl zase trochu unavený a představa balení nás hnala na pokoj.

● **8. prosince** jsme se po dobré snídani rozloučili, s kým to šlo, já rozdal nějaké vánoční dárky, a Jirka s námi vyrazil ku Praze. Mám dojem, že nás před domem vyložil okolo dvanácté, bez něho bychom ty tašky knih a trofejí domů neodtáhli.

Na FB se dovídám, jak to bylo s Asadem:

Velmistra samozřejmě respektuji, ale měl by nás přestat využívat jako děvčata pro všechno. Třeba minulý týden mu něco spadlo do oka a museli jsme mu zajistit „toho milého arabského oftalmologa, co mi v Londýně před lety ošetřoval šedý zákal. Nevím, co teď zrovna dělá, ale ať toho laskavě nechá a přiletí.“ **Přiznání Iluminátů**

A na síti X: Dobyvatelé Damašku porušili všechny normy prvního televizního vystoupení po převzetí moci: žádná uniforma, žádné zbraně, a hřích největší – ani jedny slunečný brýle Ray-Ban. Co na to převratová módní policie? **Jakub Szántó**

Odpoledne dorazil mail (kdybyste k níže uvedenému tématu měli nějaké materiály, ozvěte se mi):

Dobrý deň, p. Rampas, moje meno je Ján Kralovič a pracujem na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, na katedre dejín umenia. V aktuálnom výskume sa venujem téme ilustrácie sci-fi literatúry a motívom kozmu v knižnej kultúre a dizajne. Kontakt na Vas som dostal od Ivana Adamoviča.

Jednu z kapitol by som chcel venovať aj vizualnej stránke ČS sci-fi zinov. Prosím, nemáte k dispozícii archív k nahliadnutiu/štúdiu resp. nebolo by možné sa ohľadom tejto témy s Vami stretnúť?

Do půlnoci pak s Radkem Dojivou dokončujeme vstupní stránky *Palčíka a spol*.

● **9. prosince** mi Pavel Mikuláštík poslal výsledky a materiály právě vyhlášeného ročníku CKČ. Poslední výmluva, proč nezačít otročit na dalším IK, padla.

● **10. prosince** mi Marek Dobeš poslal materiály ke svému seriálu *Ďáblova sbírka*. Více na straně 27. Pilotní díl TV minisérie najdete zde

https://www.stream.cz/dablova-sbirka/dablova-sbirka-01-65184651

● **11. prosince** dopoledne se na redakční poradě zastavil náš vědecký redaktor Franta Houdek, příspěvek do tohoto čísla ovšem vzorně odevzdal už před časem.

Odpoledne volal Pavel Poláček zvědavý na dojmy z Fénixconu, a když jsme po půlhodině zmlkli, ukázalo se potřebným doplnit stránky na Wikipedii o novinky ohledně Parconů, Ludvíků, Mloků a Ceny Karla Čapka.

Tak se vydání *Interkomu* zase o den odkládá, přestože mi Pavel Mikuláštík poslal další materiály.

Včerejší Události (asi na ČT 2) *byly výživné, co se kámošů týče, nejdřív Klíčník a jeho Tereza a Mikuláš Podprocký s komiksem o Wintonovi, pak podelší zpráva o tom, jak má Warhorse přicválat na svém warkoni a zachránit turistický ruch v Kutné Hoře :-) Jo, a málem to se mnou lízlo o zem, když reportérka o nové hře podle KCD řekla, že hráči mají lítat po okolí Kutné Hory a hledat ingredience. Spletla si je zjevně s indiciemi, asi jí při reportáži vyhládlo :-)* **hlásí RIP**

● **12. prosince** jsme po obědě v MATu vyrazili na tradiční *Vánoční výstavu* do sklepení Betlémské kaple. Výstava byla věnována vůním spojeným s jídlem, takže jsme viděli kakao od bobů po prášek. Já pak vyrazil na Vánoční večírek Epochy. Hned na chodníku se ke mně přidala vysoká blondýna, až dodatečně jsem poznal Martinu Antonínovou s novou barvou vlasů, nahoře jsem ještě stihl promluvit s Janou Šouflovou, která už bohužel byla na odchodu, něco málo jsem popovídal s Jirkou Pavlovským (zcela holohlavým, asi aby projevil solidaritu s hostitelem), pak jsme se zašili do klidnějšího kouta s dle mého naším nejlepším SF povídkářem Pavlem Fritzem a já mu dělal díru do hlavy povídáním o SF Teda Chianga (a chystaném vydání povídek v Japonsku), nakonec jsem chvilku promluvil i se Zdeňkem Pobudou. Také jsem se seznámil s panem Kaderkou a popovídali jsme si o InDesignu. Občerstvení bylo vynikající, navíc se o mě starala Bí (jako první mě zachránila hrnkem horkého čaje), takže mi žádná lahůdka neunikla. Odešel jsem tak jednu jednohubku před totálním přejedením.

● **13. prosince** pílím v podvečer ke Kosatíkovým. Asi že byl ten pátek 13., tak se poprvé stalo, že nastala změna programu a místo očekávaného *Quasi Tria* vystoupila jen jeho členka Judita Škodová s Marií Forestovou. Inu, být to v Plzni na Pivoconu, tak se to jistě nestane. Také mi tam chyběl Viktor Janiš, než jsem zjistil, že v knihovně Václava Havla besedoval o překladech nobelistů. Po koncertu jsem si povídal hlavně s Petrou Diestlerovou a jejím manželem, ale na Viktora i tak došlo, když Petra zmínila, že: *na akci Fantastika v nakladatelství Argo dostala i s věnováním Viktorovu knihu; také tam tedy pravděpodobně dostala covid, ale nemá to nikomu za zlé, protože si díky tomu už stihla knihu přečíst a výborně si to užila.*

Na FB to ještě komentovala slovy: *Když je některým lidem padesát, reagují na to tak, že si pořídí ferrari, jezdeckého koně nebo podcast. A pak je tu Viktor Janiš, který posbírá to nejlepší z porůznu roztroušených povídek, které přeložil za nějakých třicet let, zreviduje je, poskládá do sbírky a nechá si ji vyrobit jako soukromý tisk pro přátele, kteří takový podnik dokážou ocenit.*

Takže když jsem zrovna neměla horečku, užívala jsem si

drobné literární klenoty Michela Fabera, Louise de Bernieres, Harlana Ellisona, Octavie E. Butlerové a dalších.

Míša se v tuto dobu účastnila u Vilmy večeru zasvěcenému kreslení, malování, vybarvování, tvoření z papíru a povídání. Jolaniny holčičky stříhaly z barevných papírů vánoční stromky a Čenda se naučila skládat papírový parník.

● **14. prosince** jsme se zastavili na Knihexu, miniveletrhu menšinových nakladatelství v *Technologickém centru Umprum* v Mikuladské. Pokecal jsem s Jakubem Němečkem (Gnóm!), pak jsme našli Kláru Löwensteinovou (Lví kámen), kde jsem nechal dárek pro její dceru Anči. Míša si koupila monografii o starých filmových plakátech a knihu *České spotřební pohádky*, „průvodce stoletou historií lidových i umělých pohádek ve službách spotřebního průmyslu". Já si pořídil knihu *Magnetická hora*, pak jsem zjistil, že to není SF (záumně žertuju, hned jsem postřehl, že jde o dějiny Magnitogorsku, přes které je nahlížen stalinismus jako svérázná civilizace).

Cestou k metru jsme ještě stihli navštívit velkolepou výstavu betlémů v ambitu Panny Marie Sněžné, kterou nám doporučila Marie Hlavičková. (A někdy v ten čas jsem asi také chytil rýmu, ach jo.)

● **15. prosince** celý den otročím na *Interkomu 13*, hlavně bombarduju Pavla Mikuláštíka dalšími dotazy na CKČ.

● **16. prosince** čtu *Magnetickou horu*, kapitolu *Mluvit po bolševicku*, když tu zaslechnu Apolenu Rychlíkovou, jak říká „Češi a Češky si často kupují sledovací zařízení ke kontrole svého partnerstva."

Apolena, která se už asi pevně zabydlela v ČRo, se mílovými kroky blíží k německým metám spravedlivého a inkluzivního jazyka, který Jára Mikovec v recenzi prvního dílu *Deníku 2038* popsal jako předvádění a vlastně zlé pitvoření.

Vsuvka o chlapech: Byl jsem toho dne také u kardiologa, a vedle ní mě měly v práci dvě sestřičky, vstupní a výstupní. Ta první, nemluvná a už postarší, s výrazem smutného buldočka, mě bez čekání odbavila okamžitě po příchodu, na tu druhou, mladou a řečnou, jsem musel pětatřicet minut čekat, ale usmívala se a naučenými dotazy se pokoušela odvést mou pozor-

nost od faktu, že mi bude vrážet jehlu do žíly. Které myslíte, že jsem dal dárky, jež jsem neuplatnil u jejich šéfové? Svět není spravedlivý a žádné kvóty to nespraví.

● **17. prosince** jdeme do Senátu na vernisáž výstavy na můj vkus poněkud abstraktního plzeňského malíře a výtvarníka Jiřího Rataje. Pořad uvedla Daniela Kovářová a hudebně jej doprovodila skupina středověké hudby Gutta. Ze známých jsme krom Daniely potkali jen Vaška Vlka staršího. Po občerstvení jsme se vydali na malou prohlídku senátních prostor, zvláště Valdštejnova pracovna působila monumentálně. Cestou jsme si mohli prohlédnout ještě výstavu Paula Staseka, sestávající se hlavně z portrétů slavných osobností.

Já pak ještě vyrazil za Honzou Hýskem, potlachali jsme o stařeckých chorobách, já získal do sbírky další jeho unikáty, například jeho v 11 kusech bibliofilsky vydanou povídku *Apetit*, její lidové (vulgární) užití najdete na straně 22.

● **18. prosince** šplhám ještě před KJV do čtvrtého parta k Leonidu Křížkovi, kvůli chystané *Encyklopedii zbraní*. Společně pak jdeme do MATu na dlouho odkládanou přednášku Richarda Šusty. Účast byla docela hojná, Bí pro autorské výtisky knihy *Proměny Kafkovy Prahy* přilákala Ondřeje Neffa a dalším vzácným hostem byla Františka Vrbenská. Richarda nějak zlobil počítač, takže prakticky nikdy nepromítl obrázek, který chtěl, ale případní zájemci, ať už tam byli či ne, si mohou přednášku stáhnout na **https://susta.cz/doc/ZemiSelem.pdf**

Já pak rozdával vánoční dárky a přitom statečně kasíroval, druhé bylo podmíněné prvním.

● **19. prosince** nás navštívil slovenský badatel Ján Kralovič. Nejprve jsem ho měl za studentíka, ale pak jsem si zjistil, že už vydal tři knihy. Inu, vzhled někdy klame. Jako obvykle jsem věc nechal na poslední chvíli, ale i tak jsme mu připravili plný stůl materiálů k prozkoumání.

● **20. prosince** jedeme na kus řeči a výbornou večeři do Statenic za naším autorem Petrem Svoreněm jr. a jeho rodiči Dášou a Petrem. Já měl dvě tašky zajímavých knih (nového Stančíka, dvoudílného Jacka Ritchieho, některé publikace z Knihexu, politologické věci pro Péťu, *Magnetickou horu* a *Svět na rozcestí*) a tak nám nad nimi večer utekl rychleji, než nám bylo milo. (Nicméně jsem se dověděl, že Britská konzerva bude i v tomto *Interkomu*, Petr už na ní pracuje.)

● **21. prosince** uspořádali Filip a Tom v Antiku Čáslavská Velký Vánoční Večírek. Přinesli jsme tam vedle tyčinek a bonbonů hlavně knihy do antikvariátu. Bí připravila jednohubky, Franta Novotný nám namíchal bavoráka, a protože ví, co se sluší pro prezidentský pár, donesl nám i patřičné sklenky. Ač si nebylo kam sednout, vydrželi jsme přes dvě hodiny, během kterých se objevili Honza Vaněk jr., Martin Corn (donesl láhev okurkovice), Zdena (dříve z Krakatitu, s tou jsme zavzpomínali na Netopejra),

Petr Schink (nebo se David Šenk nechal ostříhat), poznali jsme manžela od Tes, a cestu na večírek našel i Zdeněk Pobuda, pro kterého Bí uspořádala exkurzi do svého nového bytečku.

Domů jsme dorazili právě včas, abychom přivítali Járu a Kačenku Míkovcovy. Protože jsou v našem milieu jen asi deset let, napadlo mě seznámit je s kultovní knihou našich předvěkých večírků *Párkař* od Josefa Hiršala (a když už jsme u toho, tak i se *Špásmem* Richarda Podaného, odkud byl již jen krok ke sbírce *Poctivý párek Kostelec*).

Míša se pochlubila úlovky z Knihexu, já vlastně také, *Magnetická hora* je docela zajímavá podrobnostmi ze života Rusů v době, kdy ještě revoluční pomatenost a bolševický teror byly v jakési rovnovážné symbióze.

Večer píše Ján Kralovič: *vďaka za obsiahly materiál! Ja pôjdem skôr po stope vizuálu a ilustrácií v sci-fi zinoch. Najprv som si myslel, že tejto téme budem venovať jednu kapitolu štúdie, ale vidím, že táto téma je tak obsiahla, ktorá by vydala na samostatný text i celú knihu!*

● **22. prosince** je to právě rok, co umřela Eva Hauserová. Stále vzpomínáme.

Jarda Olša, jr. píše z LA: Včera jsem se potkal s osmi kluky ve věku 16 až 18 let, kteří právě vyslali studentskou družici na palubě SpaceX do vesmíru... Neuvěřitelný zážitek, co dokázali a čeho jsou schopní.

Více k tomu podle Kosmonautix.cz:

V sobotu 21. prosince je v plánu start Falconu 9 na misi Bandwagon-2. Ovšem pro české diváky bude Bandwagon-2 pravděpodobně nejzajímavější díky třinácté české družici umístěné v deployeru firmy ExoLaunch. Řeč je konkrétně o CubeSatu LASARsat, za nímž stojí středoškolský tým LASAR. O původní pětici z týmu jste nejspíš slyšeli v souvislosti s nápadem restartu družic na oběžné dráze pomocí laseru, nebo s výhrou v mezinárodní soutěži Conrad Challenge, kde svým unikátním nápadem dokázali zaujmout nejen veřejnost, ale především odbornou porotu složenou z vědců a inženýrů, kteří v NASA strávili celý svůj život. Na LASARsatu se nacházejí přístroje, jejichž primárním úkolem bude ověření předpokladů využití laserových aplikací při řešení problému kosmického smetí.

● **23. prosince** poslouchám Medojedovu teorii *Tajemství Netflixu: Proč točí Nudné Filmy?*

Nemám čas sledovat streamovací služby krom nějakých jejich vrcholů, ale Medojed říká, že velká většina filmů se točí s předporozuměním (tohle slovo nepoužil a asi ani nezná :-), že při sledování zároveň sjíždíte TikTok, žehlíte, vaříte či hrajete na mobilu nějakou hru, a náročnější film s nečekanými prvky by vás od toho mohl vyrušit a vy byste Netflix vypnuli.

Pak je tu těch každý rok několik málo opravdu dobrých projektů, ale ty se točí k získávání nových předplatitelů, kteří si, jsou-li již polapeni, pouští danou platformu tak nějak ze zvyku (a hlavně na pozadí), a zde je nejdůležitější, aby ji nevypnuli, dokud to pro ně není nezbytně nutné.

Večer od zásilkové služby, která vám dodává *Interkom*, přišel poněkud zneklidňující mail:

Vážení obchodní přátelé, po delších a složitých jednáních o pokračování firmy RECOM v oblasti expedice tiskovin vám musíme s lítostí oznámit, že firma RECOM s.r.o. končí svou činnost k 31. 12. 2024. Je nám líto, že se ozýváme tak pozdě, ale nešlo to jinak.

Takže *Interkom* 13/2024 plánovaný na první týden ledna se zřejmě změní na 1/2025 a dodá vám jej firma SEND, doufám, že ne o moc později. Leč pošta od února zase zdražuje.

● **24. prosince** odpovídám na přání krásných Vánoc, všem vám děkuji. Níže třeba přáníčko z Tritonu.

● **25. prosince** nás navštívil mladší synek se skorosnachou Dagmar, obdivujeme, jak mlha či inverze obalila stromy a drátěný plot nádhernou jinovatkou. Vizte naše PFko.

● **27. prosince** se u nás na chvilku po třetí hodině zastavili Pavel Kosatík s Ditou. Anička zůstala doma, což vedlo k přebytku ovoce a čokolády na stole. Než jsme otevřeli všechny knihy, na které jsme Pavla lákali, museli okolo šesté zase domů. My jsme nastavení na šesti až osmihodinové Klímovské večírky, takhle se nedá nic stihnout, musíme to brzy napravit. Já vlastně ani neměl příležitost ukázat sbírku fanzinů, takhle se k velké knize o fandomu nedostaneme.

● **29. prosince** křehká ozdoba stromů a keřů je stále neporušená, usuzuju, že v posledních pěti dnech nezafoukal ani větříček, ať žijí větrníky :-(

Patrik Benda se stavil pro své knihy a při té příležitosti jsem se dověděl o nějakém problému s lepidlem, ach jo.

● **30. prosince** jsme dohodnuti na pozdním obědě v restauraci a jízdárně Kopanský Mlýn v Tuchoměřicích, kde si můžete vybrat výhled na rybník s jezírkem nebo na koníky. Minule jsme pro samé klábosení o knihách nestihli od našeho britského dopisovatele Petra Svoreně, jr. vyzvědět něco o jeho práci ve Sněmovně lordů. Vinou zatoulané sms se to málem zase nepovedlo, ale MHD vrchovatě odčinila děs ze 14. 11., naopak jsme cestu díky hbitému přestupování zvládli za 25 minut. **Zdeněk Rampas**

Iain M. Banks: Vodíková sonáta

Při přemýšlení o doposud vyšlých knihách ze série *Kultura* se jako výhodné ukazovalo, že je můžeme číst v pořadí, v kterém je Iain M. Banks napsal. Šlo poměrně zřetelně vysledovat, s jakými záměry autor romány píše a jakými způsoby svůj svět obohacuje. Nyní nám z důvodů pro čtenáře nesrozumitelných vydavatel nabízí zcela mimo pořadí poslední díl cyklu (a není to ani tak, že by respektoval vnitřní chronologické pořadí), takže se bez pomocného vnějšího kontextu musíme obejít. Nemůžeme se (zatím) ani věrohodně zamyslet, jakým způsobem se vyvinulo celkové vyznění cyklu. Naštěstí to příliš nevadí, protože *Vodíková sonáta* je bez potíží schopna obstát sama o sobě.

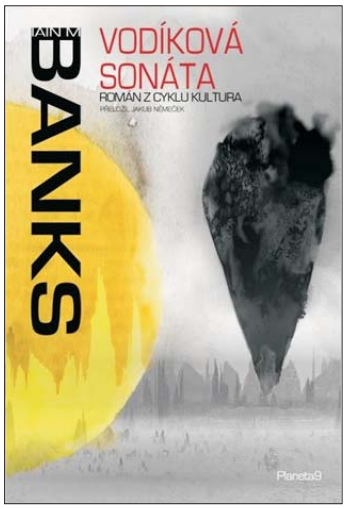

Už námět zní přitažlivě. Rasa Gziltů se rozhodla následovat jiné vyspělé civilizace a kolektivně *vyzářit* – přesunout se do vyšší, čistě duchovní formy existence. Zajímavé je, že tento způsob nesmrtelného bytí je z naší reality určitým způsobem evidovatelný, není nám sice přímo přístupný, ale má pozorovatelnou fyzikální podstatu, takže panuje shoda, že nejde o žádný přelud, nýbrž o přirozené završení společenského vývoje pokročilých kultur. Autor si uvědomuje, jak přitažlivě představa podobné empiricky ověřené transcendence může znít, takže naši představivost vydráždí ještě tím, že některé bytosti se za nejasných okolností mohou ze *záře* vrátit a dočasně s námi pobývat v našem vesmíru. Ale je to jen vějička. Každý, kdo zná některý z předchozích románů, tuší, že autora zajímají témata více specifická: konkrétnější a tedy i přízemnější.

Samotné Kultury se tyto události týkají jen okrajově. Civilizace Gziltů kdysi uvažovala, že by se stala zakládajícím členem Kultury, ale nakonec se k ní nepřipojila, i když s Kulturou udržovala volné a nezávazně přátelské vztahy. Jde tedy spíše jen o projev zdvořilosti, když se vyslanci Kultury mají zúčastnit ceremoniálu vyzáření. Jenže znovuzrození předpokládá smrt, a jak se blíží poslední chvíle gziltské civilizace, objevují se motivy, které známe i z osobních životů: někdo chce ještě stihnout naplnit ambice, jiný touží vynést na světlo dávná tajemství, další si chce ještě naposledy pořádně užít, okolo krouží zájemci o dědictví a konec se neúprosně blíží. Jedna z peripetií, které se v tomto poměrně složitém propletenci událostí objeví, zaujme jistou loď Kultury a postupně se ukáže, že konec Gziltů se Kultury týká více, než si myslela.

Lodě Kultury řídí Mozky, umělé inteligence spravující celou Kulturu, s kterými jsme se bezprostředně zatím příliš nesetkali, což je poměrně pochopitelné, protože mají mít takové schopnosti, že by bylo obtížné je nějak věrohodně zobrazit. Může proto překvapit, že rozhovory, které mezi sebou ve *Vodíkové sonátě* vedou, ze všeho nejvíc připomínají uvažovaní nepříliš zodpovědných puberťáků. Autor do knihy zařadil několik docela zajímavých úvah (připomínajících trochu rozbory Stanisława Lema) na téma, jakým způsobem vysoce rozvinuté poznávací schopnosti Mozků ovlivňují jejich etiku a vůbec možnost se rozhodovat, což má pomoci vyvolat v nás dojem míry, v jaké nás přesahují. Ale jejich bezprostřední zobrazení vypadá, jako by správa obrovské vesmírné civilizace byla jen nezávazná hra. To nejenom neodpovídá naší představě, jakou míru anarchičnosti je schopna společnost vstřebat, aniž by se nevyhnutelně rozpadla, ale příliš to nesouzní ani s řadou našich předchozích znalostí o Kultuře.

Je to tím, že autor zobrazení Mozků pojímá velmi metaforicky. Má to svůj praktický důvod: než se neuměle snažit zobrazit výjimečnost, je lepší rovnou přiznat, že to nejde. Má to ale i zajímavější rozměr: snaží se zkoumat, na jakém principu vlastně může správa civilizace fungovat, předpokládáme-li, že je vyhroceně racionální. A i když jsou Mozky, jak víme z předchozích knih, schopné aproximovat budoucí vývoj s mimořádnou přesností, jejich vzájemné vztahy nejsou založeny na utilitárnosti podobných analýz. Racionalita Mozků vede v konečném důsledku k tomu, že se jedná o autonomní jedince – a ti se mohou ke společnému dílu sdružovat pouze svobodně, ze svého zájmu a rozhodnutí. Řečeno terminologií sociologa Maxe Webera, je jejich panství mnohem spíše charismatické než byrokratické.

Vztahy mezi Mozky naplňují anarchistický ideál sebeorganizace. Kdyby nějaký Mozek spolupracovat nechtěl, nebude přizván k ničemu zajímavému. Ovšem ani podobné dokonale dobrovolné uspořádání není prosto paradoxů a skrývá v sobě osten, protože po určité době může být rozdíl mezi vyhověním zdvořilé žádosti a poslechnutím rozkazu velmi malý. Nabízí se otázka, zda jsou podobným způsobem schopni v Kultuře fungovat i lidé. Podle některých náznaků by se zdálo, že ano: naprostý materiální dostatek a možnost nevyčerpat po celý život dostupné možnosti zábavy jako by vedl k tomu, že ambice mají pouze lidé, kterým jde o věci samotné, protože odvozený užitek nebo vliv už nemá žádný význam. Nicméně otázce, zda lidský sklon k podvodu a zneužívání má pouze takto mělké základy, zda například touha po moci nezakládá sebe samu, se Iain M. Banks – přinejmenším v této knize – hlouběji nevěnuje.

Vůbec nejzajímavějším důsledkem toho, že vztahy mezi Mozky jsou zobrazeny v metaforické – tedy přehnaně polidštěné – podobě, ale je, že to autorovi umožňuje srozumitelně ukázat, že ani racionalita a velmi přesná schopnost predikce nedokáží zcela zabránit vzniku předsudků, které za jistých okolností brání pochopení. Koexistence s lidmi je pro Mozky důležitá mimo jiné proto, aby jim lidé poskytovali odlišné perspektivy – a starost o lidi jim pomáhá udržovat myšlení ukotvené k realitě. I s tímto vědomím však jednu situaci, která je pro čtenáře velmi dojemná, zákonitě nedokáží správně dešifrovat. Autor se zde věren dlouhé tradici evropského románu staví na stranu jedinečného před obecným: určité jednání může být z existenci-

álního pohledu zásadní, i když vede k neúspěchu. Je to jeden Mozek, který se ve specifické situaci podobným způsobem zachoval, s kým nakonec soucítíme, nikoliv kolektiv jeho druhů, jejichž analýza vyhodnotí podobné jednání jako pošetilé.

I když je zobrazení Mozků jedním z nejvýraznějších prvků románu – a nejvíce připomíná předchozí knihy cyklu – není zdaleka tím nejdůležitějším. Zatímco dřívější romány představovaly dramatizaci myšlenkových tezí, *Vodíková sonáta* je naopak souborem mnoha konkrétních událostí, pro jejichž složitě se zrcadlící motivy je těžké najít nějaký jednotící pohled. Kniha sama vodítko neposkytuje, ale já bych řekl, že je vlastně o *tělesnosti,* i když je to téma, které samo nikde není zvlášť zdůrazněno. Gziltové se plánují svých těl zbavit. Schopnosti racionálních Mozků jsou podmíněny hmotným „podložím" fyzických počítačů. Psychologii mimozemských ras ovlivňuje, že žijí jako dravci ve vodním prostředí nebo se evolučně vyvinuli do společenství připomínající hmyz. Sevření a omezení, které klade hmota (tělo) na tvora, který se vrátil ze záře. Vědomí je možné zduplikovat a přenést do umělého těla. Robot modelující krajinu přijímá fyzická omezení pusté pouště. Voják tvoří symbiotickou jednotku s počítačem. Účinek zbraně je zaměřen na konkrétní tělo. Sexuální prožitek je posílen výstředními tělesnými úpravami. Skladatel fascinovaný zvuky mění těla, aby dokázal zvuk vnímat ve větší šíři. Podobnými – i méně doslovnými – motivy je kniha prostoupená.

Do jaké míry tělesnost (a její konkrétní podoba) podmiňuje náš osud? To je složitá otázka s nejednoznačnou odpovědí. Tělesná odlišnost nepochybně vede k odlišnosti psychologické, ale ve světě Kultury obvykle ne natolik, aby znemožňovala vzájemné pochopení. Záleží tedy spíše na jednotlivých aktérech – proto má nakonec smysl číst knihu o jejich vzájemném střetávání. Na rozdíl od předchozích knih zde autorův postoj ustupuje do pozadí. Jsme svědky široké škály různých dějových vyústění, ve výsledku spíš pozitivních než negativních, která ve své různorodosti připomínají prožitek, jaký máme z našeho světa. Vzhledem k tomu, že je kniha o tělesnosti, nutně se dotýká také konců, různých typů omezení, které s sebou tělesnost nese. A těžko se při pohledu na rozličné podoby konců neptat, co při zpětném pohledu mělo smysl: Vlastní prožitek, o kterém nikdo nemusí vědět? Vědomí, že existuje přítel, který na mě myslí stejně jako já na něj? Užitek, který moje záměry přinesly ostatním? Jak minulé činy vypadají tváří v tvář smrti? Jaký význam si zachovávají s plynoucím časem? Může to být nějak relevantní ve vztahu k odtažité metafyzice věčnosti?

Není to tak, že by kniha neumožňovala na podobné otázky odpovědět. Ale jako každý opravdový román se *Vodíková sonáta* zaujatě soustředí na jednotlivosti, na jedince, takže je skoro nemožné odpovědi, které mají podobu velmi specifických prožitků, zobecňovat nebo navzájem porovnávat. Je spíše na čtenáři, zda ho zaujmou prvky, které jsou mu osobně blízké, nebo zda se raději nechá zneklidňovat těmi, které se jeho vnímání vymykají. Proto si knihy cením o poznání více než předchozích dílů – a předběžně bych se odvážil tvrdit, že jde o velmi důstojné zakončení celého cyklu. Je to příběh snad méně efektní, ale dramaticky věrohodný. Podobným nenápadně působivým způsobem mě mimochodem oslovila i obálka knihy. Skutečně doufám, že se nakladatelství Planeta9 podaří v podobně důstojné podobě vydat i zbývající romány.

Je zvykem, že Iain M. Banks vyznění svých knih nějakým způsobem problematizuje a dodatečně reinterpretuje nebo znejasňuje, což nezřídka souvisí s porozuměním, ke kterému nás vybízí titul románu. Zde je podobným prvkem Vodíková sonáta, mimořádně obtížná hudební skladba, která se hraje na pro ten účel speciálně vytvořený nástroj. Hlavní hrdinka dokonce musela podstoupit operaci – získala druhý pár rukou, další příspěvek k tématu tělesnosti –, aby ji mohla zkoušet hrát. Vodíková sonáta není hudebně nijak hezká nebo přínosná skladba, její smysl je intelektuální a její hodnota spočívá téměř výlučně v exkluzivitě její nesnadnosti. Není překvapivé, že v ději knihy nehraje téměř žádnou roli, příběh by se mohl odvinout úplně stejně i bez podobného malebného motivu. Autor jakoby nás přímo vybízel, abychom zvláštní charakteristiky skladby použili jako metaforu pro výklad knihy, možná dokonce i celého cyklu *Kultura.*

Dávalo by to smysl, protože z hlediska osobní katarze postavy, s kterou jsme větší část románu prožili, Vodíková sonáta významná je. Ale myslím, že jde o nenápadnou pastičku, kterou na nás autor líčí. Snaha vyložit celý román konvergentním způsobem sice odpovídá našim přirozeným čtenářským potřebám, ale byla by v rozporu s tím, co se v něm odehrálo. Myslím, že tělesnost způsobuje, že je vnímání světa mírně, ale nenapravitelně divergentní. Kdyby byla povaha všech bytostí duchovní, mohla by například existovat jednoznačná a všeobecně závazná etika. Ale *Vodíková sonáta* nevtíravým způsobem předvádí, že když existují nepřekonatelné tělesné rozdíly, existují také – oprávněné – navzájem neslučitelné prožitky. A dokonce ani to, že je ve světě Kultury možné svoji tělesnost poměrně snadno změnit nebo se jí úplně vzdát, na tom nic nemění. **Jiří Grunt**

Iain M. Banks: Vodíková sonáta, Planeta9, 2024, překlad Jakub Němeček, 572 str., 699 Kč

Odposlechnuto

Hledal jsem na e-shopu sprchové závěsy, a když jsem je našel a přidal do košíku, zobrazilo se mi: „Zákazníci také koupili: ochranné brýle, pytle na odpadky, chlórový čistič a pilu."

Zdá se, že je nás víc, než jsem si myslel! **Psychopat**

Hodně se píše o tom, jak těžký je život s drogově závislými, ale už méně o tom, jak snadno se jim vybírají dárky.

PETRPAN

Dnes se mě deset holek ptalo, jestli nechci jít ven.
Tak jsem šel z těch dámských sprch pryč. **XMEDA**

Chceš-li zastavit rychlejší a kratší z front, stoupni si do ní!

HOWKING

Nový předseda Pirátů Hřib: bude to satan, nebo pravák?

Lukáš Novosad

Ray Nayler: Hora v moři
O chytré chobotnici

Debutový román amerického autora hledá inteligentní civilizaci nikoliv ve vesmíru, ale v hlubinách moře. Ekologické poselství je přitom zabaleno do svižného sci-fi thrilleru.

Americký spisovatel kanadského původu Ray Nayler (nar. 1976) má za sebou docela zajímavou světoběžnickou kariéru u vojenských, diplomatických i vědeckých amerických misí zejména v Asii, a to ve zdánlivě neatraktivních zemích jako Turkmenistán, Tádžikistán či Kyrgyzstán; delší dobu také pobýval ve Vietnamu. Od roku 2015 publikoval množství povídek v amerických sci-fi časopisech, v roce 2022 pak publikoval svou první knihu, román *Hora v moři*, který hned získal cenu Locus za nejlepší sci-fi debut. Česky kniha vychází celkem brzy po americkém vydání a rozhodně jde o pozoruhodnou a čtivou sci-fi. Ekologický motiv, který je v posledních letech pro americkou sci-fi (přinejmenším tu oceňovanou prestižními cenami) téměř povinný, tu přitom sice je klíčový, ale zároveň nebrání dynamickému a chytře komponovanému příběhu, kromě ochrany přírody se věnuje i problematice umělé inteligence a najdeme tu i kyberpunkové motivy.

Hlavní hrdinkou příběhu je vědkyně Ha Nguyenová, specialistka na hlavonožce, která se vydává na vysídlený vietnamský ostrov, z něhož se péčí velké nadnárodní technologické korporace Dianima stal přísně střežený národní park, který občas i dost brutální silou hlídá své teritorium zejména před pytlačícími rybářskými loděmi. Důležité je zmínit, že se děj příběhu odehrává v neupřesněné, ale nepříliš vzdálené budoucnosti, kdy se však dramaticky změnil poměr sil ve světě. Po blíže nespecifikovaných válkách se rozpadla Ruská federace a vzniklo mnoho nezávislých asijských států, samostatnost a značnou moc získala například také technologicky nečekaně vyspělá Tibetská buddhistická republika. Evropa a Amerika zřejmě ve válce utrpěly jisté šrámy a těžiště moci i technologického vývoje se přesunulo do Asie, od Turecka přes Vietnam až do nových států, často kontrolovaných komerčními korporacemi. Oceány s vyhubenými rybami brázdí umělou inteligencí ovládané rybářské lodě, ovšem s lidskými otroky a strážnými. A Dianima vyvinula androida Evrima, který je k nerozeznání od člověka a má všechny znaky lidství, včetně toho, že pochybuje sám o sobě.

Právě s ním se doktorka Nguyenová potkává na opuštěném ostrově, kde je do trojice živých inteligentních bytostí doplňuje válečnice Altanceceg obsluhující armádu vyspělých dronů. Všichni tři mají přitom za úkol prozkoumat tajemného živočicha žijícího v hlubinách poblíž ostrova, kterého původní obyvatelé považovali za nadpřirozenou bytost. Brzy se ukáže, že se jedná o inteligentní chobotnici, přesněji řečeno celou kolonii chobotnic, které se mezi sebou naučily komunikovat, založily kolonii uvnitř vraku lodi a dokážou se ubránit vetřelcům, včetně těch lidských. Doktorka Nguyenová s nimi naváže kontakt, nicméně zůstává závislá na svém zaměstnavateli, tedy korporaci Dianima, přičemž sama úplně netuší, jaké má tato korporace s inteligentními chobotnicemi plány. Ústřední příběh prolínají ještě dva vedlejší, jeden sleduje osudy otroka na zmíněné robotické rybářské lodi, druhý pak snažení ruského hackera, který dostal od neznámé bohaté společnosti za úkol proniknout skrze digitální sítě do vědomí androida Evrima. Přičemž má oprávněný strach z toho, že až svou misi splní, místo odměny jej čeká smrt.

Dohromady to dává uhrančivý koktejl, jenž uspokojí jak skalní fanoušky sci-fi, tak i takové čtenáře, kteří si k tomuto žánru odskočí spíše výjimečně. Nayler vypráví napínavé příběhy s několika drsnými střety, ale jeho hlavní hrdinka vlastně nikdy není v ohrožení života, byť její snaha navázat s chobotnicemi co nejbližší kontakt místy hraničí s hazardováním se životem. A stejně poutavě jako dramatické pokusy otroků uniknout z robolodi líčí pomalé luštění symbolů, jimiž se chobotnice mezi sebou dorozumívají. Vše navíc ozvláštňuje úryvky z Nguyenové (fiktivní) vědecké práce *Jak oceány přemýšlejí*, které dokreslují její povahu a vědecké zaměření – a také posilují ono science z pojmenování žánru.

Řeší se tu vztah vědy a byznysu, plundrování přírodních zdrojů, rozpor mezi ochranou biotopu a ochranou životních zájmů těch, kdo v něm po generace žijí. A vše v pozoruhodné vizi našeho světa v budoucnosti, jejíž obrysy autor jen letmo načrtává a čtenáři ji nikdy nevykreslí celou, přesto však budí dojem, že má vše dobře promyšleno a že ukazuje právě jen to, co je důležité pro potřeby příběhu, aby zároveň zachoval různá tajemství a zvláštnosti. Čtenář se tak může jen dohadovat, co se to asi tak během zmíněných válek stalo, kdo z nich vytěžil a kdo ztratil. A je to zajímavý vedlejší efekt četby *Hory v moři*, byť s dějem vlastně vůbec nesouvisí a tvoří jen neobvyklou kulisu.

Závěr možná mohl být promyšlenější, do křehkého, velmi pomalu se vyvíjejícího vztahu doktorky s chobotnicemi náhle vstoupí nečekaná náhoda. Linka ruského hackera dlouho slibovala mnohem významnější zapojení do ústředního příběhu. Nayler má smysl pro drama i pro humor, čtenářům dopřeje jakýsi neúplný, a ne zcela uspokojivý, ale přesto happy end. A také dost námětů k přemýšlení: nad umělou inteligencí, nad budoucností západní a východní civilizace a samozřejmě nad inteligencí chobotnic. **Pavel Mandys / iLiteratura.cz**

Ray Nayler: Hora v moři, překlad Milan Pohl, Host, Brno, 2024, 408 s., 469 Kč

Odposlechnuto

Do židovského obchodu s textilem vpadne chlapík, černé vousy, dželaba, kalašnikov a křičí: Alláh je veliký.

Na to majitel obchodu: Buďte bez starosti, máme všechny velikosti... **DANIELSOFT**

Mimořádné zpravodajství CKČ

Cena Karla Čapka za rok 2024 – 43 ročník

Výsledky Ceny Karla Čapka byly vyhlášeny 7. 12. 2024 na Parconu-Fénixconu v Brně.

V jednotlivých kategoriích se na vítězných pozicích umístily následující práce:

Mikropovídka:

1. **Jan Vrána - Medard** (*Pulec*)
2. Petra Pazderková – První zákon
3. Markéta Holá – Malfunkce

Krátká povídka

1. **Jan Vrána - Pod mostem** (*Pulec*)
2. Jaroslav Svoboda – Návod
3. Jaroslav Havlín – Sourozenectvo spravedlivých
4. Martin Vondráček – Přestupní
5. Barbora Urbancová – Zaplacený život

Povídka

1. **Vlastimil Boháč - Časový odpad** (*Mlok*)
2. Pavel Kovařík – Jedna zastávka na cestě ke světlu
3. Jitka Nadymáčková – Těžítko Sklodowských
4. Michal Molhanec – Šamanka
5. Katarína Hrinčová – Poradňa pod magickým orechom

Novela

1. **Andrea Madárová - Sběratel** (*Pulec*, *Skokan*)
2. Lea Schröpferová – Nepopsaný list
3. Lucie Hřebečská – Murus imperii

Robot

1. **Lucie Hřebečská - Murus imperii**
2. Petra Pazderková – První zákon
3. Markéta Holá – Malfunkce

Statistika na závěr:

Počet přijatých příspěvků: 40 mikropovídek od 23 autorů, 58 krátkých povídek od 41 autorů, 39 povídek od 34 autorů a 12 novel od 12 autorů. Celkem soutěžilo 149 prací od 114 autorů.

Soutěž hodnotilo celkem 33 porotců, z toho 9 hodnotilo jednu kategorii, 7 dvě kategorie, 6 tři kategorie a 13 všechny čtyři kategorie. Mikropovídky četlo 25 porotců, krátké povídky 20 porotců, povídky 20 porotců a novely 18 porotců.

Povídek je tedy více než loni, porotců naopak méně :-)

Ocenění ČS Fandomu

Mloka za zásluhy získala **Lucie „Lulu" Bocková**, mnohaletý pořadatel FénixConů a tím i několika Parconů.

Cenu českého fandomu **Ludvík** za obětavý přínos k organizaci Fénixconu 2023 (i těch předchozích) získal **Robert Waschka**.

Cenu Slovenského fandomu **Drak** získal překladatel a spisovatel **Michal Jedinák**.

Porotci 43. ročníku CKČ

Porotce	Kategorie			
Jméno	MI	KR	PO	NO
Andrea Belzová	A	A	A	A
Josef Černoušek	A	A	A	A
Silvia Čillíková	A		A	
Ladislav Daněk	A	A		A
Marie Domská				A
Zdeňka Drapáčová	A	A	A	
Antonín Dvořák	A	A	A	A
Adriana Dvořáková	A	A	A	A
Miroslava Dvořáková	A	A	A	A
Martina Fedáková	A		A	
Blanka Fuceková	A	A	A	A
Jozef Girovský	A	A	A	
Martina Hohenberger	A			
Lubomír Chlup		A		
Roman Jíra	A	A	A	
Martin Koutný	A	A	A	
Roman Kresta			A	A
Lea Lojková	A	A	A	A
Roman Madala			A	
Jiří Málek	A	A		
Lucie Mrázková	A			
Vladimír Němec	A			A
Egon Niczky				A
Roman Paulík	A	A		
Robert Spousta	A	A	A	A
Zdena Šťouračová	A	A	A	A
Richard Šusta				A
Martin Tomčík	A			
Radmila Tomšů	A	A		
Jana Vaňková	A	A	A	A
Martin Vondráček				A
Lubomír Záborský	A	A	A	A
Eva Žondrová			A	

Soutěž Cena Karla Čapka děkuje všem přispěvatelům za účast a jejich práce a porotcům za jejich čas a trpělivost.

Cena Karla Čapka

Kompletní výsledky CKČ 2023–24

Mikropovídka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Jméno: Název
1.	497	2	5	6	5	1	2	**Jan Vrána: Medart**
2.	494	2	5	7	2	2	3	Petra Pazderková: První zákon
3.	480	2	5	4	4	5	1	Markéta Holá: Malfunkce
4.	456	4	1	5	2	3	2	Alžběta Švarcová: Marek ví, co zákazníci chtějí
5.	410	1	3	5	4	5	4	Jana Falberová: Kousek spravedlnosti
6.	367	0	2	5	7	6	3	Markéta Holá: Smrt s troškou pepře
7.	319	2	1	3	3	2	4	Helena Dvořáková: Dar Života
8.	306	1	4	0	2	3	6	Kateřina Prášilová: Všechna barvy Nebuly
9.	282	1	1	4	4	1	4	Martin Lochman: Pomsta
10.	263	2	0	1	3	4	3	Libor Janošek: Odborníci na duši
11.	261	1	1	1	1	8	4	Vladimíra Hirch: Malá noční hudba
12.	249	0	1	4	3	2	7	Marie Hejzlarova: Nebe, peklo, ráj
13.	245	1	1	1	7	0	3	Jana Barnokyová: Počkejte, až se vrátí táta
14.	239	0	2	4	3	2	3	Hana Backová: Chvilku vydrž
15.	235	1	1	1	3	5	2	Petr Janeba: Prototyp
16.	217	0	2	1	3	6	2	Martin Novák: Tatínek nás zachrání
17.	215	0	0	3	3	5	5	Aneta Soukalová: Spokofiltr
18.	207	0	1	1	3	6	4	Tereza Dokoupilová: Světlo mezi stromy
19.	194	0	1	1	4	2	6	Lenka Brabcová: Lékařské tajemnství
20.	192	0	0	3	2	6	3	Štěpán Tůma: Bestie v Klobouku
21.	168	0	0	0	4	4	6	Lucie Česánková: Dotek mezi světy
22.	162	0	2	0	4	1	3	Roman Kresta: Ještě jedno kafe
23.	154	1	1	1	0	2	2	Lubomír Chlup: O moudrém děvčátku
24.	146	0	2	0	2	3	2	Jakub Tesař: Přistání
25.	142	0	0	2	0	1	9	Michael Walter: Pod Baterkou největší tma
26.	124	0	0	0	2	2	7	Eva Havrlová: Nemám ti co říct
27.	116	0	1	1	0	3	3	Ondřej Kořínek: Slečna Diviška
28.	116	0	0	1	0	3	6	Tomáš Vorobok: Okvětní lístky tulipánu
29.	97	0	1	0	1	1	4	Andrea Madárová: Nabaje
30.	84	0	0	0	2	2	3	Lucie Česánková: Galaxa
31.	79	0	0	0	3	2	1	Zuzana K Olexová: Harava v domčeku malovanom
32.	72	0	1	1	0	1	1	Andrej Oško: Dismasova sústrasť
33.	70	1	0	0	0	0	1	Sofie Mitášová: Obnova Lidstva
34.	60	0	2	0	0	0	0	Jiří Tichý: Adam a Eva
35.	52	0	0	0	0	1	4	Iiya Asterová: Nechtěný
36.	52	0	0	0	2	1	1	Magdalena Dvořáková: Pochodeň
37.	47	0	0	0	1	1	2	Eva Strnadová: Karolínka a královna léta
38.	40	0	0	1	0	0	2	Štěpán Tůma: Stesk
39.	34	0	0	0	0	2	1	Lukáš Panchárek: Nebezpečné myšlenky
40.	20	0	0	1	0	0	0	Pavlína Burešová: Adolfovo pokušení

Krátká povídka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Jméno: Název
1.	402	1	5	2	4	6	2	**Jan Vrána: Pod mostem**
2.	325	3	3	1	1	0	2	Jaroslav Svoboda: Návod
3.	319	3	1	3	1	2	1	Jaroslav Havlín: Sourozenstvo spravedlivých
4.	272	2	1	0	2	6	2	Martin Vondráček: Přestupní
5.	247	1	1	3	5	1	1	Barbora Urbancová: Zaplacený život
6.	246	0	2	4	2	3	4	Eliška Pospíchalová: Tradice
7.	246	0	3	3	2	3	3	Jana Němcová: Prométheus
8.	243	2	0	2	1	4	2	Eliška Kvapilová: Schránka vědomí
9.	241	0	3	0	5	3	4	Kateřina Němcová: Balíček karet
10.	240	2	0	2	2	0	5	Ondřej Adler: Poslední případ robota BETA-NOIR 6
11.	211	0	2	4	1	3	2	Miloš Musil: Tanec perutí
12.	210	1	1	3	2	0	3	Martin Hlavňa: Dvetisíc guldenov a sud vína
13.	202	0	1	4	4	1	2	Martin Novák: Na silnice III/6023
14.	173	0	1	2	3	4	1	Jiří Václavíček: Ježíš Kristus 2.0
15.	173	0	2	1	1	4	3	Štěpán Tůma: Shakespeare ve skafandru
16.	164	1	0	3	0	2	2	Pavel Kovařík: Děti ohně
17.	163	0	1	1	3	4	2	Kamila Šimková: Med já rád
18.	151	0	0	3	1	3	4	Petr Pudivítr: Katka a já
19.	149	1	0	1	3	2	0	Jindřich Střelec: Brkem a mečem
20.	145	1	1	1	1	0	2	Vítězslava Felcmanová: Zrnka
21.	134	0	0	2	2	2	4	Markéta Husinecká: Proces
22.	129	1	0	0	1	2	3	Vladimír Němec: Mágům se nelže
23.	122	0	1	1	2	1	3	Hana Švandová: Nevděk
24.	117	0	1	1	3	1	1	Peter Vozník: Dialnica
25.	117	0	1	1	1	1	4	Anna Šochová: Hajzl
26.	116	0	0	2	2	3	1	Tereza Melicharová: Ručička
27.	116	0	0	3	0	3	2	Hana Backová: Centrum Příběhů
28.	110	0	1	1	2	0	3	Vítězslava Felcmanová: Příliš pyšné město
29.	109	0	1	1	1	2	2	Štěpán Tůma: Samotář
30.	104	0	1	1	0	2	3	Michal Vrábel: Malý bůh chaosu
31.	96	0	0	1	2	3	1	Aneta Soukalová: Firemní kultura
32.	93	0	0	0	3	4	0	Andrea Madárová: Uctivý až do morku kostí
33.	84	0	0	0	0	2	6	Roman Kleman: Motýle v zimě
34.	79	0	0	0	3	2	1	Barbora Štachová: Zorka
35.	78	0	0	0	2	4	0	Sára Vyhnalová: Aj ja chem byť baletkou
36.	77	0	0	1	1	1	3	Alena Kohoutková: Střepy bolesti
37.	74	0	0	0	2	2	2	Lukáš Szillágyi: Vlčí pouto
38.	65	0	1	0	1	0	2	Mathej Thomka: Hagenové
39.	65	0	1	0	1	0	2	Adam Šimunek: Kým pride noc
40.	60	0	1	1	0	0	1	Klára Andrejčáková: Směrem na východ
41.	50	0	1	1	0	0	0	Karolína Ulrychová: Mrazivý nádech
42.	50	0	0	0	2	0	2	Eva Strnadová: Karolínka a sněhová nadílka
43.	42	0	0	0	0	1	3	Viktor Mottl: Dobrý den, Sire
44.	40	0	1	0	0	0	1	Oldřich Příklenk: Buněčná civilizace
45.	35	0	0	0	1	0	2	Miroslav Hájek: ? aneb Cena jména
46.	34	0	0	0	0	2	1	Martin Malík: Jedna je víc než dvě
47.	32	0	0	0	0	1	2	Radovan Čižmár: Elniño na návšteve

Cena Karla Čapka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Jméno: Název
48.	30	0	1	0	0	0	0	Tomáš Typolt: Špaček
49.	30	0	0	0	0	0	3	Martin Lochman: Jít stále dál
50.	25	0	0	0	1	0	1	Martin Malík: Rytíř a pachole
51.	22	0	0	0	0	1	1	Martin Tomčík: Ten, ktorý kráča medzi svetmi
52.	12	0	0	0	0	1	0	David Rambousek: Příběh
53.	10	0	0	0	0	0	1	Johana Horejsi: Mlčet ve tmě
54.	10	0	0	0	0	0	1	Tomáš Vorobok: Žába a Želva
55.	10	0	0	0	0	0	1	Bohumil Ždichynec: Štamgasti ze Spessartu
56.	10	0	0	0	0	0	1	Barbora Bíčová: Hra?
57.	0	0	0	0	0	0	0	Jiří Tichý: Rozluštění kódu
58.	0	0	0	0	0	0	0	Bohumil Ždichynec: Červený Mauritius

Povídka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Jméno: Název
1.	511	4	3	6	1	3	1	**Vlastimil Boháč: Časový odpad**
2.	352	1	4	1	4	6	2	Pavel Kovařík: Jedna zastávka na cestě ke světlu
3.	320	3	1	1	2	5	0	Jitka Nadymáčková: Těžítko Skłodowských
4.	305	2	1	3	3	0	5	Michal Molhanec: Šamanka
5.	288	0	2	3	6	4	3	Katarína Hrinčová: Poradňa pod magickým orechom
6.	281	1	2	3	3	3	2	Jiří Hons: Duchové žumpy
7.	267	2	2	0	3	1	3	Jan Gabzdyl: Naštěstí
8.	264	2	2	0	2	2	3	Daniel Hák: Král je mrtev
9.	256	0	2	5	2	3	3	Martin Novák: V Petriho misce
10.	243	0	1	5	3	4	2	Lucie Matějíčková: Palác přeludů
11.	229	1	1	1	3	2	5	Jan Vrána: Hlas bardů
12.	229	0	2	4	3	2	2	Josef Stolárik: Dlouhý den
13.	224	0	1	1	4	7	3	Jana Němcová: Molly
14.	201	0	0	5	3	3	2	Aja Šrámková: Hvězdářka
15.	199	1	1	3	1	2	1	Jaroslav Havlín: Připraven si nezvyknout
16.	197	0	2	1	1	6	3	Martin Novák: Zbrusu nový začátek
17.	196	0	2	2	2	3	3	Markéta Forró: Nejlepší salám v kraji
18.	185	1	0	1	1	5	3	Romana Špačková: Bubny od Medvědího jezera
19.	184	0	1	0	4	2	7	Petra Pazderková: Obavy krále Benedikta
20.	183	0	0	1	5	4	4	Vladimír Němec: Reni, zrzavá liška
21.	165	0	3	0	3	0	3	Aneta Jelenová: Par force de chiens
22.	154	0	1	2	4	2	0	Miloš Musil: Po životě
23.	144	0	1	0	2	2	6	Tomáš Laube: Snovačka
24.	131	0	0	3	1	3	2	Jan Doležal: Swiza
25.	110	0	0	1	0	5	3	Andrej Oško: Dievča a slunovrat
26.	102	1	0	0	0	1	3	Sebastián Wortys: Biospektiva
27.	99	0	1	0	1	2	3	Andrea Madárová: Práce nebo život
28.	97	0	0	2	1	1	3	Aneta Soukalová: Most do Zrcadlení
29.	92	0	1	0	0	1	5	Martin Tomčík: Pár krokov do pekla
30.	92	0	0	0	2	1	5	Petr Jánský: Armin von Geere
31.	90	0	0	1	2	0	4	Petr Krása: Tohle není hra
32.	90	0	1	0	2	0	3	Tomáš Lesk: Svět bez andělů
33.	85	0	1	2	1	0	0	Ondřej Kořínek: Dopisy z pomerančové země
34.	80	1	0	1	0	0	0	Marek Stanko: Kdo je tady Vopičák
35.	67	0	1	0	1	1	1	Michal Brančík: Vlasy
36.	59	0	0	0	1	2	2	Tereza Melicharová: Sedmero
37.	54	0	0	1	0	2	1	Maja Mazáčová: Vlčí smečka
38.	12	0	0	0	0	1	0	Jan Franěk: Stalo se to, tak sbohem!
39.	0	0	0	0	0	0	0	Jan Franěk: Malý vrah z družiny

Novela

#	S.	1	2	3	4	5	6	Jméno: Název
1.	645	7	4	4	1	0	1	Andrea Madárová: Sběratel
2.	449	3	2	6	3	2	2	Lea Schröpferová: Nepopsaný list
3.	421	2	4	5	3	3	0	Lucie Hřebečská: Murus imperii
4.	387	1	4	7	3	1	1	Radoslav Kalaš: Ve stínu císařů
5.	361	2	5	0	3	3	1	Martin Novák: Z kroniky Města
6.	277	0	4	3	5	1	1	Lumír Meloun: Záchranná brzda
7.	199	0	2	3	3	2	1	Jiří Honc: Bůh války
8.	165	0	0	2	3	5	2	Martin Přikryl: Restart
9.	140	1	0	0	2	0	5	Robert Svadbík: Zjevení Robova
10.	106	0	0	2	0	3	3	Tereza Kvasničková: Prorokyně
11.	87	0	0	1	1	1	4	Jiří Rotbauer: Nesmrtelný
12.	73	0	0	0	1	4	1	Josef Gaborčík: Výpoveď

Nekorektní odposlechnuto

Víte, proč nemůže být v nebi víc jak 20 % ženských? Protože pak by to bylo peklo. **HARPER**

Žena je vlastně takový kvantový počítač, nelze na ni aplikovat obvyklou logiku. Například když s ní něco je, tak s ní nic není. **JYRKA+LAKSYMO**

Není zvláštní, že všechny filmy o zombiích začínají scénou, ve které brýlatý pán v laboratorním plášti tvrdí, že všechno je pod kontrolou? **– popisek pod fotografií dr. Anthonyho Fauciho**

Arabský sekularismus má jednu zásadní slabinu v podobě nedostatku sekulárních Arabů. **Marian Kechlibar**

Ohledně Magdeburku: tohle je důsledek opomenutí zásady „důvěřuj, ale prověřuj“, která byla nahrazena zásadou „pokud prověřuješ, styď se, rasisto“. **Andrej Ruščák**

Němci, když po dlouhé úvaze dospějí k nějakému přesvědčení, už si je nenechají vymluvit, naopak o něm budou přesvědčovat celý svět. **Piotr Skwiecíński o Němcích**

Tyto volby rozdělovaly nejen společnost, ale i rodiny. Jeden chlapík zjistil, že jeho rodiče volili Kamalu, a řekl, že přestane navštěvovat jejich hroby. **Victor Feltes**

Demokrati se diví, kam se ztratily miliony hlasů, o které dostal Biden víc než nyní Kamala, když Trumpa tehdy volilo zhruba stejně Američanů jako nyní. Konspirační teoretici se ptají na totéž, jen otázku obracejí: kde se před čtyřmi roky ty miliony hlasů vzaly? **Bratříček**

Michael Mammay: Mise ve vesmíru

První kniha Michaela Mammaye *Mise na planetě* byla dobrodružným příběhem, který se odehrával ve vojenském prostředí, byl vyprávěný jako detektivka a obsahoval plnohodnotné sci-fi reálie, což byla nečekaně zajímavá a čtivá kombinace. Volné pokračování nazvané *Mise ve vesmíru* si uchovává stejné žánrové charakteristiky, ale hlavní hrdina plukovník Carl Butler se nachází v dosti odlišné situaci. Svoje vyšetřování završil v první knize kontroverzním vojenským zásahem, který sice bylo možné považovat za oprávněný, ale nezbylo mu než opustit armádu. Nyní pracuje na sice dobře placeném, ale jinak velmi nudném místě ve vedení jisté korporace a přemýšlí, co dál se svým životem.

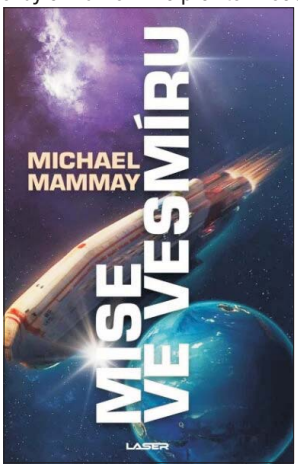

Obtíže „přechodu do civilu“ už jsme v různých příbězích zažili mnohokrát, ale toto zpracování patří k těm zajímavějším – paradoxně svojí obyčejností. Plukovník Butler si odnesl nevyhnutelnou porci traumat, ale uvědomuje si, že se s nimi musí vyrovnat. Do nového zaměstnání byl přijat hlavně kvůli svému jménu a případným stykům v armádě, takže vlastně nemá do čeho píchnout, ale snaží se vytvořit si nový styl života. Doléhá na něj, že je veřejně známá osoba, ale nenechává se vmanipulovat do žádné role, ať už kladné nebo záporné, která by vyplývala z cizích očekávání. Jinak řečeno, je to zralý muž a chová se podle toho, což je v dnešní záplavě kýčovitě rozervaných charakterů čtenářsky velmi uspokojivé.

Podobným způsobem obyčejné je, přinejmenším z počátku, jeho vyšetřování. U konkurenční firmy došlo k rozsáhlému a mnoha nejasnostmi provázenému počítačovému útoku a vedení jeho firmy chce mít jistotu, že se to nebude opakovat u nich. Carl Butler se snaží získat informace řadou způsobů, ale většina z nich nepřinese žádné nebo jen velmi malé výsledky, což je příjemně realistické – a nepřišlo mi to vůbec nudné. Zaplétá se do poměrně složité sítě vztahů se svými nadřízenými, bývalými kolegy i místní policií, ale jen velmi pomalu se dozvídáme, zda narazil na případ, o kterém by mělo smysl psát knihu. Podobně je dlouho nejasné, zda v současné situaci hrají roli také události z předchozí knihy. I díky tomu je navzdory poměrně volnému tempu kniha docela napínavá.

Mezitím také máme dostatek času a klidu pozorovat metodu práce, která se odvozuje od jeho bývalé profese důstojníka. Nevím, o nakolik idealizovaný jde popis, ale přišlo mi zajímavé, že i když vyšší důstojník nepochybně musí znát velké množství rozličných faktů, jeho rolí je být něco jako „výkonný manažer“. Musí vyhodnotit situaci na základě komplexních, ale neúplných informací, přičemž musí brát do úvahy nejen dosažení aktuálního cíle, ale i předvídat, jakým způsobem se současná situace promítne do budoucího vývoje. Zvlášť zajímavé mi to přišlo v případě spolupracovníků nebo podřízených, kdy plukovník Butler zvažuje nejen jejich schopnosti, ale velmi empaticky také dopad vlastních rozhodnutí na jejich budoucí názory, postoje a výkony. Je také pozoruhodné vidět, jak se z výcviku ve standardních situacích může rodit podobná všeobecná schopnost velet.

Z literárního hlediska jde nicméně o poměrně nevýhodnou metodu, protože i když plukovník Butler prožívá docela širokou škálu emocí, tak chce-li být úspěšný, nesmí jim podléhat, takže je s ním můžeme sdílet jen v omezené míře. Potěšení z četby je proto do určité míry intelektuální, ale je to vyváženo tím, že jde o prožitek neobvyklý. Ukazuje se to zvláště v situacích, kdy je například zrazen nebo zajat. I pak neosobně kalkuluje – a nejen s tím, jak situaci v budoucnu nejlépe využít ve svůj prospěch. Není superman, který by vymyslel nepravděpodobně důmyslný plán útěku, ale vciťuje se do svých protivníků, dokáže jejich činnost vnímat neutrálně jako „práci“, která určuje mantinely toho, co můžou nebo nemůžou dělat.

Nevýhodou knihy může být, že není nijak objevná z hlediska našich představ o budoucnosti. Fantastické reálie jsou v ní sice podstatné, bez nich by se kniha vůbec nemohla odehrát. Ale i když cestování vesmírem na dlouhé vzdálenosti je zde běžnou věcí, stav techniky, lidská psychologie i společenská struktura odpovídají současnosti. Většina fantastických prvků představuje jen velmi konformní rozvedení už dnes přítomných prvků a ani mimozemská civilizace, s kterou se občas potkáváme, není překvapivá nebo objevná. To přispívá k tomu, že nám autorův svět přijde přesvědčivý, protože v něm poznáváme náš vlastní svět. Ale kdyby někdo chtěl *Mise* číst jako plnohodnotnou sci-fi, může být trochu zklamán.

Nakladatelství *Laser* knihu představuje jako druhý díl trilogie, takže doufám, že se dočkáme i následujícího dílu. Autor ve psaní příběhů se stejným hrdinou pokračuje i nadále, takže bude-li kniha úspěšná, snad dojde na vydání celého cyklu. Přijde mi, že se knihy Michaela Mammaye svojí neokázalou zajímavostí a pro příběh z vojenského prostředí i nečekanou psychologickou drobnokresbou vymykají z běžné úrovně zábavné literatury, takže bych se rád dozvěděl, jak se budou osudy plukovníka Butlera dál vyvíjet. **Jiří Grunt**

Michael Mammay: Mise ve vesmíru, Laser, 2022, překlad Jakub Marek, 328 str., 359 Kč

Odposlechnuto

Z těchto tří věcí můžete mít najednou vždy jen dvě: sociální stabilitu, občanské svobody, neselektivní přistěhovalectví.
Noah Carl

Libanon [po velkém výbuchu pagerů] oznámil, že na příští paralympiádu pošle nejpočetnější tým v dějinách. **SPECZ**

Feministická revoluce 89

Emancipační experiment Evy Hauserové

Když se mluví o českém feminismu devadesátých let, nelze přehlédnout postavy Evy Hauserové a Caroly Biedermannové. Méně už se ví, že obě spisovatelky v listopadu 1989 vyhlásily feministickou revoluci. Jak vypadal feminismus v pojetí dvojice žen, které byly označovány za militantní bojovnice za ženská práva?

Letos 18. listopadu slavíme třicet pět let od revoluce. Nespletla jsem se. Je to tak. A nemyslím tím revoluci, kterou nám už dávno ukradli všichni ti muži v kravatách a s Hutkovými popěvky na rtech. Mám na mysli tu, která se konala, ještě než bylo jasno, jak to dopadne s tou studentskou. Že nevíte, o čem mluvím? Ani když napovím, že ji zorganizovaly ženy? Pořád ne? Tak si přečtěte pozvánku otištěnou ve sci-fi fanzinu *Interkom*: „Ženská otázka bude s konečnou platností vyřešena na MINICONU, 18. listopadu 89 v Praze. Nenechte si to tedy ujít! (...) Představujeme si to s Carolou asi takhle: ona vám barvitě popíše životní realitu a pocity dnešní ženy, která, ač emancipována a pracovně výkonná, přeci jen zůstala křehkou a romantickou bytostí, která touží po ochranitelské mužské náruči. (...) Načež já rozvinu své transparenty a vytyčím své teze (proboha, v listopadu snad už nebudou na trhu shnilá rajčata!) a promluvím z pozice žen, které už ani ve snu nenapadne požadovat od mužů rytířskost, sílu a odvahu, jakož ani od žen půvab, poddajnost a něhu. Promluvím za ženy samostatné, naprosto neromantické, zkrátka, tak jste si nás vychovali a tady to máte. Myslíte, že se zase nic nevyřeší? Ale ano, ale ano. Naše vycvičené, životem tvrdě proprané mozky odvedly kus práce a vytvořily futurologický model úplného zrušení... Ale nechte se překvapit. Přijďte a uvidíte!“

Akce, na kterou zvala Eva Hauserová (1954–2023), se opravdu odehrála, a to navzdory tomu, že jinak na setkání pražských sci-fi klubů panovala vzhledem k aktuálním událostem poměrně bouřlivá atmosféra. Spolu s Carolou Biedermannovou (1947–2008) zde představily pětici tezí, jež Hauserová publikovala ve stejném fanzinu teprve v roce 1992, kdy už byla veřejně známou feministkou. Na místě prý podle vzpomínek vzbudily silný odpor zvláště mezi některými přítomnými muži. A není se co divit, teze jsou to opravdu revoluční:

1. Každý lidský tvor má právo mít jakékoli vlastnosti bez ohledu na pohlaví.
2. Tradiční role muže a ženy jsou vymezeny nemorálně. Není morální, aby jedno pohlaví mělo víc povinností než druhé.
3. Muži, vzpamatujte se! My ženy už vás (pomalu) vůbec nepotřebujeme.
4. Požadujeme ústavně zakotvené právo na milence (pouze pro ženy).
5. Ženy se vzmužily, teď by se celá naše civilizace měla vz... vzženštit??!

Jistě chápete, že po tomto se patriarchát otřásl v základech a starý režim se zhroutil. Bohužel, než stačil přijít ten nový, nějak se to celé porouchalo, a tak místo ženského osvobození nastoupil ministr sociálních věcí, který se ještě po letech chlubí tím, že se mu prodloužením mateřské podařilo „dostat“ ženy z trhu práce, a tedy vyřešit problémy s nezaměstnaností. Místo ústavně zakotveného práva na milence se ve veřejném prostoru rozšířila objektivizace ženského těla a místo „vzženštění“ světa nastoupil velmi maskulinní sen o bohatství a neustávající výkonnosti, v němž není místo pro slabé.

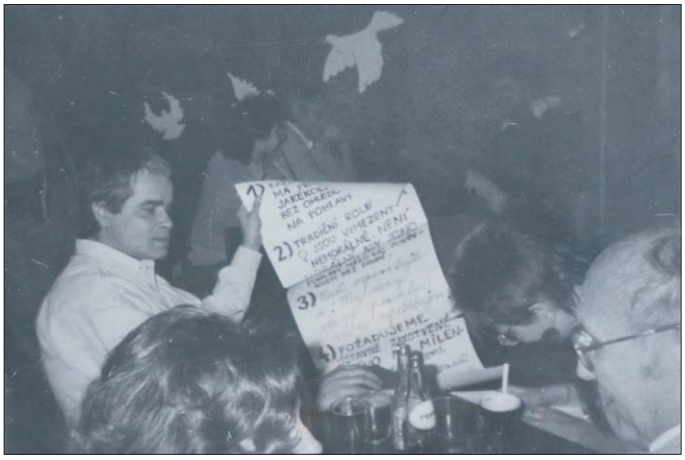

Pět feministických tezí vzbudilo podle pamětníků silný odpor zvláště mezi některými přítomnými muži. Foto z archivu Evy Hauserové

Ponurá vize biopunku

Poprvé jsem se s tvorbou Evy Hauserové setkala, když jsem se začala zabývat literaturou devadesátých let. Narazila jsem tehdy na její povídkovou sbírku *Hostina mutagenů* (1992), která mi na dobu těsně po listopadové revoluci připadala překvapivě temná a depresivní. Už titulní povídka zobrazuje naprosto bezútěšný obraz budoucnosti: „nikdo necítil hlad ani žízeň, nic, jen únavu, mžitky před očima, zpomalený reakce, a přeci jsme vyšťourávali po bytech a sklepeních konzervy, suchary, vodní destilačky“. V povídce *Přestěhovaná planeta* zase v důsledku přiblížení záhadného kosmického tělesa začne na Zemi radikálně stoupat teplota: „Choulili jsme se v temných koutech bytu, nejčastěji v kuchyňce, která neměla žádná okna a kde tetička dokořán otevírala mrazící pult, aby snížila teplotu vzduchu. Stejně jsem však cítila mravenčení po celém těle, končetiny jako by mi nepatřily, srdce mi divoce tlouklo.“ Ponurost těchto vizí mi do jisté míry vysvětlila datace jednotlivých povídek – vznikaly už mezi lety 1987 a 1990 – a později také velké autorčino zaujetí ekologickými tématy.

Temné světy plné jakéhosi bujení, klonování, nemocí, ale i vtipu a nadsázky mě tehdy pohltily svou zvláštní poetikou, kterou sama Hauserová nazvala biopunkem. Nevěděla jsem, kam tyto texty zařadit ani co si o nich pořádně myslet. Zaujala mě v nich ale mimo jiné hra s genderovými rolemi, nejzřetelněj-

ší v povídce *Dýchavičná romance*, kde muži škemrají o děti a ženy se nad nimi ofrňují – jejich hlavní realizace totiž spočívá v práci. Jedna z mých nejoblíbenějších povídek – *Přestěhovaná planeta* – je velmi symbolickým autorským mýtem po vzoru Ursuly Le Guin, jehož hlavní hrdinkou je mladá dívka zachraňující svět před katastrofou. Byla jsem tehdy nadšená, že něco takového na přelomu osmdesátých a devadesátých let vůbec vznikalo. Ale když jsem si Hauserovou začala hledat v literárněvědných příručkách, v podstatě jediné, co jsem tehdy našla, bylo její zařazení do proudu radikálního feminismu po boku již zmíněné Biedermannové. To mě samozřejmě upoutalo.

Militantně feministické duo

A tak jsem začala číst i Carolu Biedermannovou. Tato autorka, o níž víme v podstatě jen to, co o sobě napsala ve svých autobiograficky laděných esejích, zanechala v devadesátkové debatě o feminismu nesmazatelnou stopu. Její hlavní motivací, kterou své feministické provokace opakovaně uváděla, byla snaha šokovat měšťáky a měla zřejmě za to, že toho lze dosáhnout vcelku snadno. Jednoznačně největší úspěch v tomto ohledu měla po vydání knihy *Mstivá kantiléna aneb Rigor magoris aneb Feministický nářez*, která v roce 1992 otřásla veřejným prostorem. V této esejistické knize totiž tvrdí, že muži jsou natolik odlišní od žen, že musejí být potomky vesmírných trestanců, kteří obsadili Zemi, když byli na útěku před spravedlností, a vyvraždili přitom většinu původní mužské populace. Vysvětluje zde například, proč muži nejsou schopni abstraktního myšlení nebo proč by ženy neměly odsuzovat prostituci, zejména jsou-li klienty masochističtí muži („Pokud jde o metody, kdy peníze přecházejí z rukou mužů do rukou žen, pak téhle fandím.“).

Zatímco Biedermannová byla neřízená střela, Hauserová byla označována za reprezentantku „umírněnější podoby bojovného feminismu“, což mi tehdy připadalo poněkud nudné a přišlo mi, že nikdo moc neví, co s ní – vedle Biedermannové byla málo výstřední, vedle spisovatelky Alexandry Berkové (1949–2008) se zase zdála málo literární. Brzy jsem ale zjistila, že ve srovnání s Biedermannovou jsou esejistické (ale i literární) texty Hauserové mnohem komplexnější a intelektuálně podnětnější. A dokonce i tehdy, když se snaží tvářit bojovně. Kniha *Příručka militantního feminismu* (1999), kterou podepsala pseudonymem Johana Suková, je toho ostatně důkazem.

Socialistická degradace muže

A pak se mi do ruky konečně dostala kniha *Na koštěti se dá i lítat* (1995). Dnes bychom tuto knihu Evy Hauserové s podtitulem *Nemožné ženy dokážou i nemožné* mohli označit za popularizační příručku. Autorka v ní postupně prochází základní feministická témata (rodina, ženský orgasmus, role ženy ve společnosti atd.) a představuje je ve feministickém kontextu. Důležité ale je, že feministická východiska konfrontuje s osobními zkušenostmi (po vzoru západní druhé vlny feminismu) a snaží se skrze ně popsat také stav české obdoby ženské emancipace. Tu a priori nezavrhuje; ukazuje její historický vývoj a specifické lokální podmínky. Popisuje tak stejný princip jako Alena Wagnerová ve svém textu *Emancipace a vlastnictví* (1995). Kromě příklonu ke konzervatismu v době normalizace si v tomto kontextu všímá také toho, že v období socialismu se celkově proměnil genderový řád – nikoli jen pozice ženy. Pomocí pojmu „socialistická degradace muže“ popisuje stav, kdy byli muži ve veřejném prostoru vystaveni většímu útlaku než ženy v tom rodinném, kde v podstatě vládly. Připomíná tak, že součástí ženské emancipace je celková podoba vztahů ve společnosti, ale také její politicko-ekonomické podmínky. Proto v jiném textu z raných devadesátých let (úspěšně) prorokuje, že se v české společnosti feminismus západního typu plně etabluje až ve chvíli, kdy se zde rozvine také kapitalismus.

Její představa narovnání genderových vztahů nemá jádro v pracovním prostředí, ale v rozdělení práce (zejména té reprodukční) spravedlivě mezi ženy a muže. Nadšená je také například představou kamarádských tlup, v jejichž rámci se výchova dětí a práce s ní související rozloží mezi více lidí. Zároveň jí přijde podstatné, aby děti viděly rodiče realizovat i jiné typy vztahů než ty rodinné. Teprve v prostředí rovných a přátelských vztahů mohou z dětí vyrůstat sebevědomé lidské bytosti, jež nevyhledávají pozici dominance. Ta je totiž podle ní jedním z hlavních problémů rodinných vztahů v české společnosti – popisuje je jako souboj mezi mužskou a ženskou dominancí, který jen dále reprodukuje různé typy útlaku.

Knedlíkový feminismus

Kniha *Na koštěti se dá i lítat* měla zřejmě původně vyjít pod titulem *Knedlíkový feminismus*. Šlo o pokus Hauserové přivlastnit si shazující nálepku: „Jedna z přítomných akademiček, které čekaly na pódiu někoho kompetentnějšího, podotkla, že ten náš feminismus je tak nějak kuchyňský,“ píše v úvodu knihy. Je tím míněn zřejmě fakt, že obě scifistky mluví o feminismu zejména prostřednictvím své žité zkušenosti (hlavně s rodinou a mateřstvím) a ve svých veřejných vystoupeních mají sklony ke zjednodušování. Obě ze svých pozic zároveň vystupují velmi sebevědomě a cíleně se snaží oslovovat jiné typy žen, než jsou akademické feministky. Hauserová si dokonce bere přizpůsobení západního feminismu českým podmínkám za jeden z hlavních bodů svého feministického programu. „Už vidím ten západní feminismus, jak mu tady usekneme rohy a ocas, postrojíme ho do domácích tepláků, nakrmíme bramboračkou a zbavíme ho veškeré ďábelskosti. Bude to náš český, krotký feminismus, dobrácký a přátelský. Jenom už je potřeba s tím začít. Přemýšlet o tom, mluvit o tom, psát o tom.“

Z dnešního pohledu se takový přístup může zdát úsměvný a málo radikální. Pro Hauserovou ale bylo důležité, aby feminismus byl pochopitelný pro celé spektrum žen, nejen pro ty vysokoškolsky vzdělané. Ve svých textech proto není v žádném smyslu toho slova dogmatická – naopak se snaží popsat motivace českých žen a ukázat, v čem jim feminismus může pomoct (například ve vztahu k vlastní tělesnosti a sexualitě, případně v pojmenování nerovných podmínek v pracovně-pravních vztazích). Má také velké pochopení pro projevy populární kultury:

dlouhodobě pracovala například v redakci nakladatelství Harlequin, jehož produkty chápala jako jistý typ ženských utopií. A podle ní si toho byly vědomy i běžné čtenářky.

Zároveň ale autorčin postoj nebyl neemancipovaný ani vůči akademickým kruhům; v jejích textech se objevují polemiky s Jiřinou Šiklovou či Hanou Havelkovou, proti nimž v raných devadesátých letech vystupovala s kritikou tzv. ženské přirozené role. S oběma ženami se ale pravidelně setkávala v prostředí organizace Gender Studies, kde v této době byla velmi aktivní. Později zůstával v centru jejího myšlení vždy důraz na praktickou rovinu ženské emancipace, která si nepotrpěla na definiční čistotu jednotlivých pojmů. Několikrát také vstoupila do polemiky s Miroslavem Vodrážkou, jenž ji popuzoval svými paternalistickými názory na to, co by ženy měly dělat. Později mu také věnovala povedenou povídku *Mstislav Podrážka aneb Přítel žen* (2007), v níž hlavní hrdina deklamuje: „Musíme konečně přestat s věčným ženským pláčem a nastolit potřebu redefinice žen, jejich osobní i politický identity, ale toho, jak vidí, nejsme my ženy schopný, protože ženskou otázku se u nás podařilo suspendovat z prakticko-politický roviny a nikdo nereflektuje krizi sociální a mediální femininity."

Emancipace v osmdesátkách

Eva Hauserová se s feminismem začala setkávat zřejmě někdy na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let prostřednictvím dopisů a knih, které jí posílala její západoněmecká kamarádka (s níž se setkala náhodou na benzínové pumpě během rodinné dovolené v Itálii). Tato korespondence se zřejmě nedochovala. Víme ale, že v té době četla například texty Shulamith Firestone, přinejmenším *The Dialectic of Sex* (Dialektika pohlaví, 1970), která ji rozčilovala svými utopickými vizemi, aniž by nabízela praktická alternativní řešení.

Důležitým momentem pro její emancipaci bylo mateřství, které jí na jednu stranu dodalo sebedůvěru, na druhou cítila frustraci z nuceného pobytu v domácnosti. Zřejmě se pohybovala v okruhu podobně naladěných žen (například se tehdy přátelila s Halinou Pawlowskou, s níž měly v plánu společně napsat emancipační román). Později se seznámila s okruhem scifistů, v němž nalezla mnoho prostoru pro vlastní realizaci na úrovni psaní i myšlení – do fandomu přinášela témata spojená s ekologií a později i ženskou emancipací. Koncem osmdesátých let se stala jednou z důležitých postav hnutí a svůj prostor využívala také pro prezentaci dalších žen. Když v roce 1988 začala pravidelně publikovat v informačním fanzinu *Interkom*, okamžitě proměnila představu fandomu jako výhradně mužského společenství. Její reportáže jsou zalidněny mnoha ženami, s nimiž řeší, třeba jak skloubit tvůrčí činnost a mateřství, anebo tam ty ženy prostě a jednoduše jen jsou. Ve stejném roce se také spřátelí s Biedermannovou a v *Interkomu* spolu s ní založí rubriku Feministicko-futuristické okénko. Vede také polemiky s guruem české sci-fi (a svým tehdejším kamarádem) Ondřejem Neffem, kterého z feministických pozic kritizuje za stereotypní ženské postavy.

V roce 1990 začíná v angličtině vydávat svůj autorský fanzin *Wild Shaarkah*, v němž se sebevědomě vyjadřuje k feministickým aktivitám žen v bývalém východním bloku. Publikovala zde svou zdravici feministické konferenci v Dubrovníku (kam byla pozvaná, ale nemohla se jí zúčastnit) nebo polemiku se známou jugoslávskou feministkou Slavenkou Drakulić. Tyto texty samozřejmě nezveřejňovala pouze ve svém fanzinu; některé z nich byly otištěny i v etablovaných feministických časopisech. Fascinující je v tomto kontextu její sebevědomí – její argumentace se utvářela postupně a v roce 1989 pro ni feminismus nebyl ničím novým.

Experimentální emancipace

Eva Hauserová zemřela 22. prosince 2023, necelý měsíc po svých šedesátých devátých narozeninách. Na rozloučení s ní se setkalo mnoho lidí, kteří se nikdy předtím neviděli – scifisté, feministky a lidé z permakulturního hnutí (Eva Kalivodová tam například četla z povídky *Tajemství dělohy*, kterou najdete ve výborné feministické sbírce *Když se sudičky spletou*, 2000). Přestože se každému tématu věnovala v trochu jiném období svého života, nešlo o tři životní etapy, všechna totiž dokázala vnitřně dokonale integrovat. A stejně jako se ve sci-fi povídkách osmdesátých let soustřeďovala na ekologická a feministická témata, nikdy ji také zřejmě neopustil hravě experimentální způsob myšlení, jejž přinášela do scifistické komunity a který zřejmě souvisel i s jejím vzděláním (vystudovala totiž mikrobiologii).

Při psaní tohoto článku jsem poslouchala podcast, v němž Hauserová popisuje vlastní zahrádkářské experimenty. Nejprve zmiňuje podmínky: její zahrádka je prý příliš malá na to, aby v ní šly dělat experimenty s prokazatelnými závěry, a když měla pronajatý záhonek jinde, ovlivňovali je zas poníci v ohradě u jedné strany políčka, kteří půdu přirozeně hnojili. Potom se ale nadšeně pouští do vyprávění o samotných experimentech, jež s vědomím těchto limitů prováděla, a s podobnou chutí vypráví i o těch, které se nepovedly. Napadlo mě, že to je způsob uvažování pro Hauserovou velmi typický. Ať už se pohybovala ve scifistickém, nebo feministickém prostředí, byla opakem dogmatismu a vždy dávala šanci novým myšlenkám a postupům. Některé se možná neosvědčily nebo pro ni jako autorku byly možná i riskantní, v jejích textech ale vidíme neuvěřitelnou zvídavost a otevřenost vůči novému. Zároveň se nebála dělat chyby – experiment se přece nemusí podařit, nakonec nejde o pěstování vlastní intelektuální dominance, ale o vytváření takového prostředí, které je vstřícné k pokládání otázek.

Hana Blažková (literární komparatistka)
článek vyšel v časopise A2 kulturní čtrnáctideník #24/2024

Odposlechnuto

...člověk se stává dospělým ve chvíli, kdy pochopí, že svět je v pořádku. Každý aktivista je bytostně infantilní a čím hlubší změny požaduje, tím infantilnější musí být. Aktivisté se obecně chovají, jako by to, co požadují – dejme tomu spravedlnost –, někdo měl, jen to odmítal vydat jako rodič bonbon; automaticky předpokládají, že když řeknou, že něco chtějí, tak to dostanou, a pak se diví a vztekají, že na ně všichni kašlou a bonbon nevydali. **Jan Zrzavý / Ohniště v obýváku**

Stomar Mukrošir

APETIT

1984 / 2024

„Tak! A jsme v prdeli!“ zhodnotil Hans Kahn nastalou situaci k překvapení ostatních, neboť ho dosud nikdo z nich neslyšel mluvit sprostě. Byl to první a poslední vulgarismus, který profesor Kahn z úst vypustil, alespoň během období, jímž se tato povídka zaobírá. Jako daleko zajímavější se ale všem jevilo, že lokalizoval místo svého pobytu velmi nepřesně, což při exaktním způsobu jeho myšlení vnímali jako skoro neuvěřitelné. Neboť zdaleka ještě nebyli tam – k tomu scházelo zhruba dvanáct set metrů střev a přes dvanáct hodin usilovné trávicí činnosti živočicha, kterého z neznámých pohnutek nazval jeho objevitel Xerseem. Planeta Ornik v souhvězdí Cetea patřila k prvním biologicky popsaným koloniím, takže počet nových živočišných druhů ještě nedosáhl stupně, který si později vynutil užívání čtrnáctimístného kódu, a tak původní zažité jméno již zvířátku, v jehož žaludku se nacházeli, zůstalo.

Profesor nestál vůbec pohodlně – rozkročen ve dvou pohárkových buňkách, do nichž byl zabořen až po kolena. Ze slizniční řasy, která se nad ním ztrácela kdesi ve tmě, stékal na jeho přilbu nepřerušovaný proud kyseliny dusičné. Ochranný povrch skafandru byl sice na podobné excesy okolního prostředí uzpůsoben, avšak dlouhodobé povalování v čisté kyselině nemohl jeho konstruktér předpokládat; takové složení bylo popsáno jen u planety OAR812, která byla v důsledku své nadměrné kyselosti vyškrtnuta z výzkumného programu.

„Nepojímal bych situaci tak defétisticky,“ oponoval doktor Harres. „Je zde stále určitá naděje, že budeme pro potvůrku dostatečně nestravitelní a že opustíme její trávicí trakt v nezměněné formě, či případně vyvinutím adekvátní míry cíleného úsilí se nám nějak podaří tato nehostinná místa opustit.“

„Chcete se snad vyšplhat zpátky do tlamy? Jednak se nám rozpustila lana a jednak si neumím ani trochu představit, jak bychom to provedli. Krom toho si vzpomeňte na třenové zuby, mezi nimiž skončili Hart a Nielsen. Já už bych je znova vidět nechtěl.“

„A co to zkusit z vopačnýho konce?“ navrhl programátor Mareš.

„Nevšiml jste si patrně svěrače v dolní části žaludku,“ odvětil znechuceně Kahn. „Já ano a je uzavřen s takovou hermetičností, že do něj nestrčíte ani prst. Jeho stěna je odhadem dva až pět metrů silná, tvořená svalovinou nepochybně odolnější než ocel, neboť – jak se můžete přesvědčit – naše ocelové nože se už přeměnily v příslušný dusičnan.“

„Ale něco přece musíte udělat! Vy jste vědci, tak si lámejte školené makovice, chytráci!“

Tímto přispěl do hovoru pan Glebd, mlčenlivý vyschlý stařík, pedantský byrokrat, který se svou záští k vědeckým kapacitám nikdy netajil.

„Jen tak sedět a dumat, to není žádná práce. Chci konkrétní výsledky – čísla, seznamy lidí – to jsou hodnoty, z nichž se dají vyvodit nějaké důsledky. Ale věda? To jsou jenom slova, kterým nikdo nerozumí a která obsahují věci, jež by pochopil každý, kdyby se srozumitelně vyjádřily. Podvod lenochů sloužící k tomu, aby se zastřelo, že sami nic nevědí a mohli si potajmu šuškat různé věci. To jsou ti vaši vědátoři!“ říkával ve chvílích největšího rozhořčení.

Nebylo tudíž divu, že si omočil i inženýr Perreti: „Teď by vám přišel vhod náš prázdný esoterismus, pane?“

„Nejsem zvědavý na vaše cizí slovíčkaření! Fakta a činy mi ukažte, na to jste ale všichni krátcí!“

„Nechte toho,“ přerušil je Kahn. „Není čas na vaše žvásty!“

„Ano,“ souhlasil Harres. „Hledejme raději nějakou cestu. Pokud je mi známo, není v novodobých záznamech precedens naší situace. Ze starších autorů jen Bürger pojednává o baronovi von Münchhausen v souvislosti s pobytem v cizích útrobách, zato ale, nemýlím-li se, hned na dvou místech. Bohužel však jeho supermanské teoretizování nemá pro nás větší praktický význam, než nesmyslný příběh Jonášův, který podle Svatého písma...“

Glebdův výkřik přerušil doktorovu přednášku.

Všichni, napolo ohlušení, na něj vytřeštili oči.

„Noha!“ řval úředník a zmítal se bolestí.

Mareš zareagoval první. Přiskočil ke Glebdovi a zatáhl škrtidlo ve skafandru okolo kolena. V pravý čas. Glebd už zmlkl téměř zadušen nedostatkem kyslíku.

„Ano, začíná to pěkně,“ zašklebil se pod přilbou Harres. „Vždycky jsem říkal, že všechny moderní produkty jsou šunt. Srovnáme-li technické možnosti středověku a dokonalou řemeslnou kvalitu tehdejších brnění s těmito...“

„Držte už proboha hubu, doktore!“ vyjekl hystericky Perreti. Radši mu zkuste pomoct, jste tady od toho!“

„Domníváte-li se, že s sebou vláčím obvazy potažené platinou, musím vás s lítostí upozornit, že s podobnou eventualitou nebylo v původní koncepci kalkulováno. Pakliže byste si snad přál, abych postiženou končetinu ovázal lege artis obyčejným obinadlem, vězte, že jsem jednak při tom pádu ztratil svou brašnu a opravdu nevím, ve které žláze ji hledat, jednak pravděpodobnost, že by se takové ošetření setkalo s úspěchem, je minimální. Pacient Glebd bude muset počkat, až se hubící jej chemikálie prožere alespoň na úroveň malé pánve, odkud už snad velkými cévami šťastně vykrvácí. Kdybych zde měl kufřík, aplikoval bych morfin. Za daných okolností však mohu doporučit pouze jedno...“

„A sice?“

„Otevřít pojistný kyslíkový ventil.“

„Chcete ho snad...?“

„Milý mladý příteli, vidím, že vám naprosto chybí představivost. Zahloubáte-li se nad otázkou, zda zemřít raději zadušením, nebo rozleptáním, dospějete snadno k osvobozujícímu závěru, že první alternativa přináší člověku mnohem větší uspokojení. Uvidíte, jak rád si necháte otevřít svůj kohoutek, až přijde vaše chvilka!“

V reproduktorech se rozhostilo ponuré ticho, které opět přerušil Glebdův skřek.

„Vida, už se probral. Jak je, příteli?“ pokleknul k němu Harres.

„Ta bolest, doktore, co je to za hroznou bolest?“ vyrazil přerývaně Glebd.

„Ochranná vrstva vašeho skafandru je porušená. Touto dobou jste již nejspíše pozbyl svého pravého bérce. Nebudu vám lhát, Glebde, je s vámi konec. Vzkazy pro příbuzné si klidně odpusťte – je jenom otázkou času, kdy vás budeme obdobným způsobem následovat a...“

Konec věty zanikl v Glebdově chrapotu:

„Ne, vy... přece... nevíte, kdo jsem... Já... vy nevíte nic... vědátoři!“ vyrážel mezi bolestnými výkřiky. „My víme... poslali nás sem... to vím... to všechno... každé slovo, co jste... kde jsou ta místa a kdy... víme všechno.... vy nevíte, co víme...“

Harres rázně strhl plombu a otevřel ventil.

Glebd ještě chvíli chrčel.

„My víme, že nevíte, že víme – fuj!“ Mlel to ze sebe jako súru Nevěřící: já nebudu uctívati to, co vy uctíváte a vy nejste uctívači toho, co já uctívám a já nejsem uctívačem toho, co vy jste uctívali a vy neuctíváte to, co já uctívám. Amen, amen pravím vám – jaká to pěkná smrt, zahynout při úředním výkonu. Škoda že nikdo nezví o heroickém zakončení jeho slídičské dráhy, mohli po něm pojmenovat nějaké vyznamenání...

Poutavý nekrolog přerušilo mohutné vzedmutí žaludeční stěny, které je přesypalo do opačného kouta.

„Jste všichni?“ sbíral se ze sliznice Kahn.

„Perreti chybí, haló, Giacomo, kam jste zapadl?“

Ale odpovědi se nedočkali.

„Připoutejte se k sobě karabinkami, ty jsou zatím neporušené!“

Dotyčné úchytky se nacházely po stranách skafandrů. Měly skutečně sloužit k tomuto účelu, ovšem opatřeny ještě spojovacími lanky, která kyselina slupla už před drahnou dobou. Bez nich vzniklo upoutání poněkud těsné, zato však slavnostní – bok po boku kráčeli vpřed, ovšem za doprovodu četných pádů. Nebylo to nijak pohodlné, což Mareš zhodnotil slovy: „Dyť jsme jak z obálky Rychlejch šípů!“ a naznačil odplivnutí.

Nemít okolo sebe neprodyšný obal, rád by plival doopravdy. Avšak nemít okolo sebe neprodyšný obal, už by nežil. Leč nemít okolo sebe neprodyšný obal, nikdy by se nedostal v atmosféře tvořené převážně neonem a dusíkem tak blízko k tlamě Xersea, aby měl příležitost k těmto meditacím. Všechno je relativní, říkal si.

Brodili se v kluzkých, hlenem potažených záhybech, marně se rozhlíželi a volali Perretiho jméno. Žádný z nich ho už nikdy nespatřil.

Došli sotva do třetiny rozlehlé pláně Xerseova žaludku, když na ně zahučely záplavy ornických bylin a zalehly je do stěny. Neboť Xerseus byl stvoření výhradně býložravé, což nebylo v žádném rozporu se skutečností, že se nacházeli v jeho nitru. Kráva také nesetřepává ze slámy každého brouka, a co se týče poměru velikosti, tato analogie zhruba odpovídala.

„Bestie blbá nenažraná!“ ulevil si Mareš. „Dyť nás rozšmelcuje na kašiˇ!“

„Myslím, že při svých etických normách dá přednost syté a spokojené existenci vlastní před...“

Nedozvíme se bohužel jako obvykle, co chtěl Harres říci, neboť žaludek, aby napomohl rychlejšímu zpracování dužnatých listů, se začal smršťovat a vrhl spoutanou trojici prudce na protější stěnu. Karabinka profesora Kahna se vzpříčila proti Marešovu skafandru a jeho neprodyšný obal přestal být neprodyšný.

„Zabte mě, proboha, zabte! To je strašný!“

Tak to udělali. Doktor vytrhl ventilek a programátor Josef Mareš zemřel v žaludku Xersea.

„Šlo to opravdu rychle. Je vidět, že spisovatel není vůbec seriózní. Kolik překrásných psychologických zápletek mohl rozvinout v břiše fantastického tvora, jak široce mohl exponovat naše osudy. I na pořádný román by to vystačilo. Perreti mi například mohl svést manželku poté, co se rozvedl s vaší nynější milenkou, jejíhož otce dostal na nucené práce pan Glebd, který se ovšem ve skutečnosti jmenuje Mareš a je tajným synem našeho programátora, který na vaši milenku rovněž žárlí, neboť je jeho nevlastní sestrou a jemu po matce koluje v žilách trocha sicilské krve. Víte například, jaké ohnivé sebeudávající vyznání alespoň na dvacet stránek mohl učinit fízlík Glebd na prahu smrti? Jak se Perreti mohl vyznat z platonické lásky k vaší matce? A taky nějakou ženskou jsme s sebou měli mít, bez sexu to nemá žádnou štávu a neměli jsme se ani o koho prát. Víte, jak jsme se do ní mohli všichni zamilovat? Kolik brilantních, mnohovýznamových a vnitřně dramatických situací mohl autor navodit, kdyby tu obludu nechal trávit místo dvanácti hodin celý měsíc a alespoň trochu snížil koncentraci vodíkových ion-

tů, nebo nám nechal kvalitnější skafandry? Co říkám román! Trilogii by z toho byl uplácal. A jaká mohla být pěkná, přemýšlivá! Něco mezi Návratem z hvězd a Hospodou Jamajkou. Ale ten! Ten náš blbec nechá každého jen zaškytat a pojít."

„Ach, mlčte, vy posměváčku a nespokojenče! Však vy taky zajdete a stačíte říct sotva dvě věty. Zapamatujte si, že katastrofu může přežít jen jediný člověk; pouze v případě, že bychom s sebou měli tu vaši ženskou, přežili by to obě milující se bytosti. Dobře, že se s tím umíráním moc nepáře – beztak to není nic pěkného. Mlčte, povídám! Musím se nyní oddat tichým vzpomínkám, aby se čtenář vůbec dozvěděl, jak jsme se do té mrchy dostali."

A profesor Kahn se oddal tichým vzpomínkám, ukolébán klidnou hladinou moře tráveniny, na němž se vznášeli s Harresem, pevně k sobě připoutáni. Celý jeho životní osud mu probíhal před očima jako pestrý kaleidoskop.

Vše začalo prostě – vzpomínal profesor – jednoho červnového odpoledne zavítal do mé pracovny na kávu akademik Lansbauer. Debatovali jsme o novém využití radioimunologických metod ve výzkumu secernace Z-buněk. Lansbauer byl zastáncem existence těchto periferních endokrinních orgánů, zatímco já a většina ostatních autorů jsme ji popírali. V podstatě to bylo jedno, protože jediný efekt, který jim byl snad dokázán, bylo zvýšení pohyblivosti řasinek v dýchací trubici rejska horského (sorex alpinus); u člověka byly zaručeně bez účinků. Celá diskuse měla smysl, jen aby řeč nestála – oba jsme se zabývali zcela odlišnou problematikou a nějaké Z-buňky nám mohly být ukradené.

„Mimochodem," podotkl náhle akademik. „Mám jednu originální práci, která by vás mohla zajímat. Je to od doktora Harrese z našeho ústavu. Ještě než před týdnem zemřel, stačil vypracovat svéráznou koncepci časového driftu, který údajně nastává samočinně, lokalizujeme-li biomasu v určitém okamžiku do určité souřadnice. Výpočet je vázán na konstantu 7, které sledované hodnoty dosahují po provedení složitých početních úkonů. Harres tvrdí, že všechny osoby, které se do tohoto »vysavače« dostanou, jsou okamžitě přeneseny do budoucnosti; konkrétně udává rok 2880 plus minus sto let. Vhodná konstelace prý nastává circa jednou až dvakrát týdně na rozličných místech globu. K těmto závěrům došel prý při studiu knihy Zohar a verifikoval je analýzou náhlých úmrtí různých osob, u nichž se při pitvě nenašel žádný patogenetický substrát smrti. Výsledky jsou velmi zajímavé. 70 % těchto jedinců se prý nacházelo v čase exitu v bodech »vysávání« a zbytek přičítá špatně provedené pitvě. Ještě zajímavější je, že Harres tvrdil, že zdaleka ne všichni jedinci, kteří jsou přeneseni do budoucnosti, musí v té chvíli zemřít. Stane se to prý jen v tom případě, když během svého pobytu v jiném čase zemřou, ať už z jakýchkoli příčin. Jinak se prý vrací a pokračují dál v životě v téže vteřině, z níž byli transmitováni.

Dokazoval jsem mu, že je nesmyslné, aby zemřela dvě těla v různém čase dvakrát, že by se tím porušil zákon o zachování hmoty. On však právě na tom založil svou přesnou dataci doby, do které se dotyční přenášejí. Tvrdí, že při překonání časové bariéry zůstává jedna tělesná schránka v minulosti, zatímco druhý, naprosto identický člověk žije v budoucnu, čímž se právě vyrovnává energie, ztracená při přenosu hmoty a »životního fluida« jedním směrem. Pokud dojde k návratu do výchozího času, energetický dluh se vyrovná a »fluidum« přejde zpět do původního těla.

Celé tohle složité »rozdvojení člověka« a ty jeho »životní fluida« silně zavánějí okultismem a má logika se vzpírá jim uvěřit, i když z matematického hlediska jsem ve výpočtech žádnou chybu nenašel. Ale ty zdroje jeho premis – alchymie, astrologie a kabala – z toho přece nelze v moderní vědě vycházet. To už je příznak počínající schizofrenie. Přinesl jsem to samozřejmě jen pro pobavení jako kuriosum, jak to dopadá, propadne-li vědec těžké duševní chorobě. Chudák, může být nakonec rád, že včas zemřel."

„Ukažte mi tu práci," požádal jsem. „Mohu si to tu pár dní nechat?"

„Ale beze všeho, pane kolego, nechte si ji, vždyť právě proto jsem ji přinesl – znám přece vaši vášeň pro neobvyklá kuriosa. V ústavním archivu jsou ještě dva průklepy a beztak to celé nemá jinou cenu než jako skvost vaší sbírky. Dali bysme to pozůstalým, ale Harres žádné nezanechal."

Po nějaké době jsme se rozloučili. Sedl jsem si k počítači a začal probírat jednotlivé body Harresova výpočtu. Skutečně – všechno souhlasilo.

Zvedl jsem telefon.

„Haló – akademik Lansbauer? Tady Kahn! Chtěl jsem se jenom zeptat, prosím vás, kdy přesně, kde a jak zemřel kolega Harres, smím-li být tak zvědavý?"

„Před týdnem a dvěma dny, tedy v sobotu, kolem druhé hodiny odpoledne, v denverském Sand Creek parku. Podle pitevního nálezu šlo o selhání srdeční, ložiskové změny se však nestačily rozvinout. Měl jsem dojem, že ten závěr byl poněkud rozpačitý – spíš aby to měli na co svést. Ale proč vás to zajímá, vždyť jste ho stejně neznal, či snad ano?"

„Ne, ne, děkuji, pane kolego, za laskavost. Poroučím se!"

Ne, neznal jsem Harrese, bohužel. Místo i čas, v němž zemřel, přesně odpovídaly předposlednímu vysavači vypočtenému podle jeho teorie.

Lansbauer by určitě došel k závěru, že šlo o typický doklad autosugesce s fatálními vegetativními projevy.

Já jsem si sbalil přístroje a odjel jsem prvním vlakem na místo dalšího nejbližšího driftu. Bylo jen pět set kilometrů daleko a měl nastat za dva dny.

Vyzbrojen absolutně přesným geodetickým zařízením jsem stanul na určeném místě v osm ráno, dostatečně dlouho před kritickou hodinou. Naštěstí to nebylo ani v bažině, ani na soukromém pozemku, ani kdekoliv jinde, kde by se akce neobešla bez zbytečných komplikací. Nacházel jsem se na prosluněné mýtině v listnatém lesíku, okolo vyluzovaly vibrace různé druhy členovců, jinak nikde ani živáčka.

Ještě naposledy jsem přesně lokalizoval dotyčné místo – nacházelo se vedle prohnilého pařezu obrostlého penízovkou. Nasvačil jsem se a čekal.

Nechápu, proč spisovatelé a režiséři science fiction vždy popisují transfer v čase s komplikovanými akustickými a vizuálními efekty. Je logické, že samotný akt přesunu je bezrozměrový, má tudíž nulové trvání a není na něm nic estrádního. Najednou, z ničeho nic, jsem se ocitl v kovovém žlabu oválného tvaru o průměru zhruba deseti metrů, spolu se všemi živočichy, kteří se nacházeli v té chvíli v téže vzdálenosti ode mne. Až mě překvapilo, kolik skrytého života obsahuje příroda na tak malé ploše. V souboru bylo mimo jiné například asi deset krtků.

Neměl jsem však dost času podrobně se rozhlédnout, neboť mě uchopilo zvláštní rameno a nasunulo do hermeticky uzavřeného turniketu uzpůsobeného k tomu, aby kromě mě do něj neproniklo už nic živého. Byl jsem zde zbaven všech svršků, které, jak jsem se později dozvěděl, byly okamžitě odeslány spolu s havětí vysátou se mnou zpátky do minulosti. Po chemické desinfekci – zvláště vnitřní byla nesmírně nepříjemná – mě přístroje obalily jakýmsi hadrem, který přímo na těle ořezaly a svařily v obstojný oděv.

Když jsem vyšel (přesněji byl vyvrhnut) do další místnosti, neuvítal mě kupodivu nikdo očekávaným: „vítejte v budoucnosti". Muž, který zde stál, viditelně čekal, až něco řeknu sám.

„Kde to jsem?" optal jsem se, abych mu udělal radost.

„Aha, čekal jsem, až promluvíte, abych věděl, jakou řečí s vámi hovořit. VÍTEJTE V BUDOUCNOSTI! Přišel jste úmyslně?"

Přikývl jsem. Byl to mladý člověk, zhruba třicetiletý, oblečený ve stejném overalu jako já.

„Nacházíte se v roce 2812 na zcela odlišném místě, než odkud jste přišel, ale to je konečně úplně jedno, protože svět se za tu dobu změnil natolik, že by vám to stejně nic neřeklo.

Každopádně jste v centrální sběrně lidí z vašeho a blízkých století. Lovíme vás takhle programově, protože vzhledem k vaší relativně dobrodružné povaze jste použitelní jako průzkumníci na cizích planetách. Naše populace je už natolik líná, že odmítá kolonizovat vesmírná tělesa, která nebyla předem bedlivě zmapovaná a zbavená jakéhokoliv potenciálního nebezpečí. Posaďte se.

Můžeme samozřejmě použít a také používáme syntetické humanoidy; ti však nemají schopnost všech lidských reakcí, jsou dokonalejší a stabilnější než lidé. Hlavně jim však chybí vaše úžasná zvídavost, která je nejlepším prostředkem k dokonalému průzkumu.

Chcete-li se podílet na takovéto činnosti, budete důkladně seznámen se všemi pokroky dnešního světa, s jeho zvyky a jazykem. Pokud ne, provedeme s vámi několikadenní exkurzi, když už jsme si vás očistili, a pak vás vrátíme zpět. Račte si vybrat."

„Jaká je mortalita vašich expedic?"

„V průměru 3,8 % při jednom cyklu. Řada jedinců v tom ovšem najde zalíbení a nechává se posílat stále na další výpravy a pak už je jen otázkou času, kdy se z nějaké nevrátí. My však po vás požadujeme pouze jediný let, ostatní je už otázkou dobrovolnosti. Přijímáte tedy?"

„Ano," řekl jsem, a tím byl můj osud na dalších šest let zpečetěn. Netřeba, abych líčil všechny zázraky světa, do něhož jsem se dostal. Není to ani v mých silách. Jen to zkuste, ponořit se klidně do vzpomínek v něčím žaludku, kde na vás každou minutu číhá smrt. Takovou pitomost si mohl vůbec vymyslet jen pisálek fantastických povídek. Nehledě k tomu, že když už bych připustil možnost podobné siesty, nechal bych své myšlenky jen volně bloudit v chuchvalcích mezi sloupy vzpomínání a logiky, kam by se dovalily, tam by zůstaly, a rozhodně bych se neprobíral minulostí jako nějakým deníčkem.

Po letech usilovného studia jsem konečně stanul na plošině startovací rampy i s ostatními. Všichni jsme se za tu dobu dobře znali, zvláště s doktorem Harresem jsem se spřátelil hned v prvních dnech. Skutečnost, že se nevrátí, ho, zdálo se alespoň, nijak zvlášť nevyváděla z míry. Musel jsem s tím počítat, říkal vždycky, vždyť jen díky smrti jsem objevil cestu.

Perreti se hodně družil s Marešem a měl jsem pocit, že si mezi sebou ventilují své inverze, ale možná se mýlím, nikdy jsem se po tom zvlášť nepídil. Nemluvní Švédové Hart a Nielsen, kteří se sem dostali čirou náhodou, když na svém rybářském člunu vpluli do vysavače, nepociťovali žádnou potřebu komunikace. U Glebda to patřilo k profesionální deformaci. I když jinak rád navazoval hovor otázkami typu: Támhle ten státník, to je ale vůl, viďte?

S Harresem jsme si z něho vždycky utahovali a hovořili jsme před ním naprosto bezostyšně, ač zde byl patrně kvůli nám, neboť byl Bretschneiderem naší provenience. Bylo nám však naprosto jedno, že si pilně potají zapisuje každé slovo, které jsme řekli, neboť jsme věděli, že byl nalezen mrtev s diagnózou náhlé cévní mozkové příhody. Byl jedním z mužů, kteří doktorovi posloužili jako výchozí zdroj jeho teorie. To on ale nevěděl, a tak dál slídil s neutuchajícím elánem.

Nastoupili jsme tedy do rakety...

„Podívejte, Kahne!" vytrhl ho doktorův hlas ze snění. „Zdá se, že začíná vstřikovat potravu do dalších etáží trávicího traktu. Jedině teď máme příležitost dostat se ven. Plavte za mnou!"

Propracovávali se masou natrávené zeleniny jako řídkým bahnem.

„Tady je to!" zastavil Harres před obrovským šnekem svaloviny. „Zkusím to první. Pokud se to nezdaří – sbohem!"

„Hodně štěstí, doktore!"

Harres se odpoutal od profesora a ponořil se do hloubky, kde předpokládal otvor.

„Našel jsem to!" slyšel profesor ve sluchátku.

„Vplouvám dovnitř. Stěny jsou hladké, mohu roztáhnout paže a taktak se jich dotýkám... Ale zužují se postupně. Tlak potravy mě táhne sám, nemusím vůbec plavat... Teď náhle značné zúžení. Zasekl jsem se. Doufám, že to je jen nějaká funkční stenóza a že už brzy povolí..."

Chvíli bylo ticho.

„Poslyšte, profesore, znal jsem vaši neteř, bylo to pěkné děvče, ale zklamu vás i čtenáře – nic jsem s ní neměl. Jenom jednou u zkoušky..."

Ale ani tuhle větu nedopověděl, jak profesor správně proro-

koval. Neustálé dráždění, které svým tělem způsoboval, vyvolalo reflexní stah svěrače, jehož efektivní tlak přesáhl účinnost největšího hydraulického lisu. Doktor Harres zemřel.

V nastalém tichu si Kahn teprve uvědomil svou samotu. Vyprazdňování žaludku už skončilo.

Posadil se na klk sliznice a znovu se zamyslel.

Odeslali nás do souhvězdí Cetea, kam jsme dorazili asi za tři dny, pochopitelně bez hibernace a podobných nesmyslů. Když už někdo kolonizuje vesmír, lze očekávat, že je na to dostatečně technicky vybaven.

Základna na Isbaru byla velmi dobře zařízená; humanoidi a roboti horečně dostavovali město, které mělo již v příštím roce přivítat nové obyvatele. My jsme měli jen naposledy překontrolovat méně probádané části planety, což jsme učinili, aniž by se něco zvláštního přihodilo.

Zato prostředí na Orniku působilo odporně. Bídné ubytovny humanoidního personálu se plně přizpůsobily zdejším nízkým nárokům, takže jsme raději rychle vypadli do terénu, protože transportér, který přivezli s námi, představoval alespoň určitý komfort. Denní režim v něm nám nikdo nepředepisoval, zásoba kyslíku ve skafandrech i vozidlu byla prakticky nevyčerpatelná a potravinové koncentráty vydatné, když už ne chutné.

Příroda na Orniku je monumentální a nádherná. Nejmenší rostlinka na planetě popsaná měří dvanáct metrů a její semena se podobají ragbyovému míči tvarem i velikostí. Proti menším zvířatům do půl sta metrů výšky nás chránily příruční zbraně, proti větším anihilační dvoukanóny ve střílnách transportéru, který nebylo radno opouštět bez předběžné radiolokační sondáže. Xerseus, s nímž jsme se tak důvěrně seznámili, měřil něco přes tři sta metrů a to nepatřil k největším svého druhu, natožpak celé fauny na Orniku.

V blízkosti severního pólu planety jsme byli nuceni vystoupit z vozidla. Před námi ležela úzká strž, pro transportér nesjízdná, kterou však bylo třeba geologicky zmapovat. Mohli jsme ji sice zarovnat jako dálnici – prostředky jsme k tomu měli – ale začínali jsme uvnitř trpět klaustrofobií a průrva byla tak úzká, že se do ní žádný větší živočich s námi nemohl vtěsnat. Vyrazili jsme tedy pěšky. Cítili jsme se skvěle – jako kluci, když si hrají na indiány. Ex post nedovedu ničím vysvětlit rozjaření, které nás posedlo.

Seběhli jsme podél čpavkového potůčku až dolů k široké kotlině jezera a po plánovaném geologickém průzkumu nikdo ani nevzdechl.

A nikdo rovněž nevzpomněl, když jsme se vrhli do náruče báječné ornické rostliny Hesnes, která připomíná nejspíše chomáče šedého molitanu a která nám v podivné extasi, vysvětlitelné snad jen nějakým neznámým zářením či vibrací, připadala jako největší atrakce místního lunaparku, když jsme po ní skákali a váleli se; nikdo si nevzpomněl, že Hesnes je nejoblíbenější lahůdkou místních býložravců. Bon apetit!

Vstal a tápavými kroky se vydal kupředu. Náhle ucítil pod nohama nezvyklé křupnutí. Podíval se blíž a v mihotavém světle lampičky v přilbě spatřil skafandr pana Glebda. Sáhl na něj rukou, ale ihned ucukl. Zbývala jen nerozleptaná skořápka ochranné vrstvy, která mu praskla pod dlaní jako plástev a z otvoru v ní vytékal černý pan Glebd, volně promíchaný s někdejšími částmi skafandru.

Ani se mu už neudělalo špatně. Dopotácel se o kus dál, kde padl a zaryl prsty v kovové rukavici do žlázových buněk. Najednou, stižen jakýmsi záchvatem agresivity, začal rvát a trhat sliznici vší silou, až otevřel cévy v hlubší vrstvě. Vyvalila se zelená krev, která okamžitě účinkem kyseliny zhnědla. Hrabal se dál ve vzniklém vředu, jako krtek vyškubával trsy tkáně, až vytvořil jakýsi tunel, kterým pokračoval se zběsilým úsilím až k tuhé bláně, která pod jeho kopanci nakonec rovněž povolila.

Perforoval žaludeční stěnu Xersea. Nevěděl však, kam dál. Pořád se nedovedl vyrovnat se skutečností, že tak primitivní, tupou a instinktivní reakcí se mohli zachránit všichni.

Jakmile si trochu odpočinul, začal se škrábat mezi listy výstelky břišní dutiny co nejdále od orgánu, v němž prožil tolik hrůzy. Okolní střevní kličky se k němu sice úzce tiskly, ale přece bylo možno se mezi nimi protáhnout. Nejpřísernější byly čtyři kmeny břišních aort, tlusté jako roury od ropovodu, které ho svou pulsací málem rozmačkaly. I přes skafandr slyšel jejich temný hukot.

Náhle spatřil známý povrch ústrojí, které nahrazuje Xerseům slezinu. Kromě krve se v něm shromažďuje i somin – látka, pro jejíž ojedinělost a účinky byly kdysi Xerseové téměř vyhubeni. Vzpomněl si, že od dob, kdy vyšel zákon o ochraně živočichů na cizích planetách, je Xerseům připínán registrátor bioaktivity a po přirozené smrti jsou speciálními oddíly humanoidů vytěženi. Vší silou, pokud mu okolní stísněné podmínky dovolovaly, se vrhl proti stěně sominového orgánu a prorazil ji. Uvnitř zůstal ležet zcela vyčerpán a konečně usnul.

Když Xerseus po dvou dnech pošel, ať už na akutní zánět pobřišnice z roztrženého žaludku či na prasklou slezinu, vykopala profesora Hanse Kahna skupina kosmické bioženistiky. Profesor se po kratší rekonvalescenci vrátil zpět na Zemi, odkud ho poslali do jeho doby, v níž ještě donedávna žil a byl váženým a všeobecně známým mužem. Své zážitky však mimo mne nikomu nevyprávěl a i já jsem se o nich dozvěděl pod podmínkou, že nebudou zveřejněny za jeho života a ani po jeho smrti v případě, že bude náhlá, neboť své styky s budoucností úplně nepřerušil. Profesor však zemřel před necelým rokem na rakovinu žaludku, takže se cítím plně oprávněn jeho vyprávění publikovat.

Pokoušeli se prý nalézt i pozůstatky ostatních členů expedice, ale Xerseus tráví rychle. Co z nich tak asi mohlo zbýt?

konec

Černá vlastenecká komedie ĎÁBLOVA SBÍRKA

...Ďáblova sbírka přinese slušnou porci naprosté tvůrčí svobody... Hodně mi to sedlo! **Jan Hřebejk, Twitter**

Ďáblova sbírka se nepodobá ničemu, co u nás běžně vzniká. **Mirka Spáčilová, MFDnes, hodnocení: 55 %**

Režiséra a občasného herce Marka Dobeše, tvůrce *Ďáblovy sbírky,* známe díky filmům *Byl jsem mladistvým intelektuálem*, *Choking Hazard*, *Kajínek* nebo *Jan Žižka*.

Jeho nový absolutně nezávislý projekt charakterizovaný jako černá vlastenecká komedie je natočena stylem film o filmu, tady vlastně sledujeme film o tom, jak režisér Marek Dobeš natáčí film o pátrání po otci hlavní hrdinky, který po sobě zanechal film, ve kterém pátrá po starém tajemství Vatikánu.

Připadá mi, že jsem se trochu zapletl, takže je asi čas na oficiální synopsi:

Tři muži se chtějí zapsat do české historie. Jeden filmař cítí příležitost. A mezi nimi dívka, rozhodnutá odhalit tajemství zmizelého otce.

Richard Bartyzal věřil, že je pouhý krok od objevu důkazů spolupráce mezi nacisty a Vatikánem.

S přáteli chtěli najít osobní archiv Adolfa Hitlera údajně ukrytý za květnového povstání českých vlastenců. A slavnostně ho odevzdat státu. Nyní jsou nezvěstní. Policie je viní z loupežného přepadení i vraždy.

Když se osmnáctiletá Petra Bartyzalová dozví, že její otec pátral po osobním archivu Adolfa Hitlera, měla jen dvě možnosti jak reagovat. Poklepat si na čelo, nebo otce přesvědčit, aby toho nechal. Petra Bartyzalová udělala obojí. Nestačilo to.

Její otec beze stopy zmizel. Teď už dívce zbývá jen jediná možnost. Prostudovat materiály, které Richard Bartyzal natočil, a vydat se na jejich základě po jeho stopách. To, co z nich zjistí, jí donutí přehodnotit svůj vztah k němu. Hledá otce, aby našla sama sebe a vztah ke své zemi i cestě, na kterou se její otec vydal. A bude ráda, když při tom sama nepřijde o život.

Pokud ani teď ještě úplně netušíte, která bije, můžete na Streamu zhlédnout pilot série, fanoušci najdou řadu vtípků většinovému diváku asi utajených, jako když se ve filmu vystupující archivář jmenuje Jaroslav Mostecký. Více na **https://www.stream.cz/dablova-sbirka/dablova-sbirka-01-65184651**

Další info na:

Web **http://www.dablovasbirka.cz/**
Teaser **https://youtu.be/0At1NZWfV1w**
Trailer **www.stream.cz/dablova-sbirka/dablova-sbirka-trailer-65183049**
Facebook **https://www.facebook.com/dablovasbirka**
Kinobox **https://www.kinobox.cz/film/726785-dablova-sbirka** **ZR**

Odposlechnuto

„Dědeček měl pravdu, když mi říkal, že do toho erotického klubu nemám chodit, že tam jsou věci, které bych neměl vidět ani na silvestra."

„Prosím tě, a co jsi tam viděl?"

„Dědečka." **VOYAGER**

Uvědomí si někdy dvojčata, že jedno z nich bylo neplánované? **Psychopat**

Promiňte, ale proč na nás váš kolega u baru neustále civí?

To je pozornost podniku. **JYRKA**

„Že jsem se líp neučil... nemusel bych tvrdnout na Štědrej den dopoledne za kasou v Kauflandu.

Moh jsem jako lékař tvrdnout celej den v nemocnici." **ZIDANE**

Vedoucí nebeské telefonní ústředny si vyžádá schůzku s Bohem a ptá se: „Občas sem taky volají ateisti, co jim mám říkat?"

„Že tady nejsem." **KUBIIK**

Z pilotní kabiny se ozve: „Je na palubě lékař?"

Jeden z cestujících odpoví: „Ano, co potřebujete?"

„Oční choroba na pět písmen, poslední je L..." **TRISSIE**

Nejméně pochopený spisovatel z Los Angeles?

Druhá část seriálu o literatuře věnující se Los Angeles.

Když se nad tím zamyslíme, je zvláštní, že Joan Didionová je považována za nejlepší spisovatelku z Los Angeles. (Je třeba vždy říkat „Los Angeles" a nikdy, řečeno slovy filmového profesora Thoma Andersona, „L.A."). V Los Angeles se nenarodila; to ovšem není podmínkou, neboť největší spisovatelé píšící o určitém místě jsou často přistěhovalci. Jedna věc je však zarážející: zdá se, jako by toto město ani neměla ráda. Stejně jako u Nathanaela Westa a dalších autorů pocházejících z Východního pobřeží je možné vypozorovat jisté pohrdání tímto městem, a to navzdory skutečnosti, že se Didionová narodila v Sacramentu. Jako by Los Angeles bylo Gomorou na mořském pobřeží, která si zaslouží trest za své hříchy plné sexu a chamtivosti.

Eve Babitzová, vrstevnice Didionové, milovala Los Angeles, ale také sex, drogy a „rybu v restauraci Musso & Frank". V poslední době se zdá, že od Didionové postupně přebírá její odkaz. Její knihy jsou protikladem děl Joan Didionové. Jsou uvolněné a odvázané, rozvláčné, navzdory tomu, že nikdy nebyly obzvlášť dlouhé. Vyzařuje z nich styl a zábava. Říkejte si o Didionové, co chcete, ale nikdo ji nikdy neobvinil z toho, že by byla zábavná. Možná to se jí nakonec stalo osudným; určitá odtaživost může být podmanivá jen po určitou dobu. Člověk prostě potřebuje hřejivé slunce.

Nová společná biografie obou spisovatelek, „Didion & Babitz" od Lili Anolikové, představuje obě ženy jako soupeřící rivalky a staví je proti sobě, přestože jen s omezeným úspěchem.

Nejprve si však podrobněji představme obě naše hlavní postavy, počínaje Joan. Čtenáři by Didionovou již měli dobře znát, protože se jedná o průkopnici nové žurnalistiky, která si právoplatně vydobyla své místo v historii americké literatury díky svým třem knihám *Slouching Towards Bethlehem*, *Play It As It Lays* (česky Lízni si a hrej), a *The White Album*: dvěma sbírkám esejů a jedním útlým románem, který se vměstnal mezi ně. Poté, co Didionová sedm let pracovala v časopise *Vogue* a vydala svůj debutový román napsaný v duchu amerického realismu, který však bez větší odezvy zapadl, našla své pevné místo v literatuře faktu.

Slouching je kniha o chaosu. Svým způsobem se tímto tématem zabývají všechna tři její díla. Titulní esej sbírky boří iluze o alternativní kultuře 60. let. Volná láska a hippiesáctví se totiž nestaly vstupní branou do utopie; městská čtvrť Haight-Ashbury byla špinavá, zamořená drogami a kriminalitou. Onen drsný kalifornský individualismus, který Didionová tak obdivovala a mytologizovala, se proměnil v nihilistické „nechte nás na pokoji, člověče" – nechte nás na pokoji v naší bídě a lhostejnosti.

V knize *Play It As It Lays* se Didionová, jak to často dělávala, obrací sama k sobě. Tento její postoj, můžeme-li jej tak nazvat, se prolíná celým jejím dílem a částečně se podílí na jeho působivosti. Tím, že subjektivně zkoumala svou vlastní osobnost, učinila žurnalistiku „novou". Tradiční novinář byl v podstatě neviditelný. Sama Didionová napsala o své neviditelnosti: „Jako reportérka jsem využívala, že jsem fyzicky velmi malá, povahově nenápadná a nevýrazná; lidé proto často zapomínali, že moje přítomnost byla v rozporu s jejich zájmy." Po fyzické stránce byla skutečně drobná a štíhlá, což čtenářům neustále připomínala prostřednictvím svých hrdinek (inspirovaných jí samotnou), které se v knihách *Run, River* a *The Book of Common Prayer* vyznačovaly „přesvědčivou křehkostí" nebo „extrémní a vrtkavou útlostí".

Hrdinka knihy *Play It As It Lays* Maria Wyethová se trochu podobá Joan. Jedna kapitola knihy *The White Album* obsahuje zprávu z psychiatrického vyšetření, v níž se uvádí: „V červnu tohoto roku pacientka prodělala záchvat závratě a měla pocit, že omdlí." Pointa: „Pacientka, které se tato psychiatrická zpráva týká, jsem já." *The White Album* je literaturou faktu a novinářka se v této knize zcela odkrývá. Stejně jako Didionová, i Wyethová se psychicky zhroutila. Stejně jako Didionová i ona jezdila po losangeleských dálnicích ve žluté Corvette Stingray. Avšak na rozdíl od Didionové byla herečkou a na konci románu se zcela vymkla kontrole.

Kniha *Play It As It Lays* má styl. Dovolil bych si ho označit až jako filmový, kdyby nebyl zároveň tak literární. Projevuje se zde úspornost projevu, které se naučila u Hemingwaye. Některé kapitoly mají někdy jen sto slov, přičemž uspořádání bílých ploch a odstavců o jedné větě vyvolává vlastní estetický dojem, který odráží hrdinčinu prázdnou netečnost. Z hlediska námětu je možné knihu zařadit mezi hollywoodské příběhy „ze zákulisí". Představuje to nejlepší z omšelého žánru, který mě ale nikdy neomrzí. Jako literární cvičení je tato kniha pozoruhodná svou účinností. Kdybychom ji však chtěli brát jako pokus o portrét ducha Los Angeles, pak to není pokus příliš povedený, protože Los Angeles je víc než jen pomatené herečky, utajení homosexuálové a zpackané potraty (i když i to v Los Angeles najdete). Přesto se však *Play It As It Lays* stal bezesporu zdařilým dílem.

Kniha *The White Album* uzavírá nejlepší období Didionové. Jistá útržkovitost *Play It As It Lays* se zde snoubí s precizností *Slouching* a vytváří tak jedinečný portrét úpadku kultury 60. let. Při opětovném čtení získávají jednotlivé proslovy, které tvoří úvodní esej, na aktuálnosti, a to především v době studentských protestů a revolučního nadšení. Vyprávění vrchní sestry, která se starala o Huey Newtona, když navštívil nemocnici, vypovídá o vztazích mezi rasami víc než tucet esejů v *The Atlantic*. Esej „*The Woman's Movement*" představuje pravičáckou Joan, voličku Nixona, která zpochybňuje liberální narativy, když uvádí „abyste mohli připravit omeletu, nepotřebujete jen rozbitá vejce, ale i někoho ‚utlačovaného', kdo je rozbije". Není

třeba zmiňovat, že styl celého díla je dokonalý a jeho vyznění originální. Jak poznamenal autor jejího životopisu Tracy Draugherty, její trik spočívá v tom, že popisuje „*povrch* určitého místa tak důkladně, až se odhalí jeho *hloubka*, jako když se leští dřevo tak dlouho, dokud nevynikne jeho struktura.“ Přestože se objevuje i v jejích předchozích knihách, zůstává i nadále velmi inspirativní.

Poté však následoval pád. Stěhování do New Yorku. Několik útlých knih o americké zahraniční politice, které rozhodně nepatří mezi dobré knihy o Salvadoru nebo Miami, ale přesto jde o slušné knihy o tom, jak se Didionová cítila, když tam byla. Barbara Grizzuti Harrisonová se nemýlila, když o Didionové napsala, že „jejím nejlepším tématem byla vždycky ona sama“. Následovaly další knihy o politice, které bychom také mohli zařadit mezi literaturu faktu. Základní myšlenka: politika je iluze, jde v ní jen o kontrolu narativů, místo aby se věnovala politice, ideologii a skutečným změnám. Jenže místo toho, aby dospěla k nějakému originálnímu závěru, převzala nakonec Didionová bezmyšlenkovitý liberalismus časopisu *The New York Review of Books*, ve kterém od osmdesátých let publikovala. Po stylistické stránce zůstala bezchybná, ale nedokázala zprostředkovat ucelené a zajímavé poselství. Pozdější ne zcela úspěšné romány, které byly přijaty se zdvořilým uznáním, tuto skutečnost jen potvrzují. Její kariéra prošla určitou obrodou, když v těsném sledu za sebou zemřeli její manžel John Gregory Dunne a dcera Quintana. Tehdy vydala dvě knihy: *The Year of Magical Thinking* (česky Rok magického myšlení) a *Blue Nights*. Obě knihy jsou považovány za pozdní mistrovská díla, ale jsou frustrující, úsečné a chybí jim nadhled, s čímž se u Didionové setkáváme jen zřídka. Když v roce 2021 zemřela, shodou okolností týden po úmrtí Evy Babitzové, její postavení velké americké spisovatelky se jen upevnilo.

Kritik Thomas Mallon napsal, že „pokud někdy existoval spisovatel, který by si zasloužil kritické zhodnocení a u něhož by se mělo rozlišovat mezi výjimečnými úspěchy a neplodnými fázemi kariéry, pak je to téměř jistě Joan Didionová“. Stejně jako já, i on rozlišuje mezi ranou, libertariánskou, individualistickou, kalifornskou Joan a pozdější, newyorskou, truchlící Joan, která „mnohem více odpovídala americkým literárním intelektuálům, než tomu bývalo dříve“. Aby bylo jasno, její pozdní díla jsou i nadále mnohem lepší než většina ostatních knih, ale zasluhovaly by kritické přehodnocení.

Ostatně určité přehodnocení se objevilo hned po její smrti, ale jako obvykle k tomu kritici přistoupili ze špatného úhlu. Kritici, jako například Daphne Merkinová ve svém článku „*The Cult of Saint Joan*“ a Evelyn McDonnellová, autorka knihy *The World According to Joan*, považovali za problém především politiku Joan Didionové, protože pro ně nebyla dostatečně liberální. Stejně tak některým vadily i další aspekty odkazu Joan Didionové: fetišizace její estetiky, ona morbidní fascinace, s níž veřejnost přistoupila k výprodeji její pozůstalosti, nebo třeba tvrzení Caitlin Flanaganové, podle níž „abyste opravdu milovali Joan Didionovou – abyste se nadchli pro věci jako vůně jasmínu a seznam věcí na balení, který měla uložený hned vedle svého kufru – musíte být žena.“ Avšak ani ne proto, že takové momenty Didionovou paušalizují do podoby jakéhosi pin-up idolu pro netalentované esejistky, ale proto, že dostatečně nekompenzují její „bílé privilegované postavení“. Pro ně je esej „*The Woman's Movement*“ buď nečitelná – protože kdo by potřeboval číst, když stačí sdílet snímky Didionové, jak fotogenicky kouří cigaretu? – nebo je považována za téměř neodpustitelný hřích, který je třeba vysvětlit či omluvit. McDonnellová pobaveně moralizuje, že Didionová představuje pro ženy „hluboce problematickou“ ikonu, a vyčítá jí mimo jiné to, že její matka obdivovala Společnost Johna Birche, nebo že se nikdy nezabývala „osudem indiánů kmene Miwoků [nebo] vykořisťováním mexických přistěhovalců na polích, která vlastnila její rodina“. Přitom taková kritika, jak by mělo být zřejmé, je nejen nezaujatá, ale navíc je opakem toho, co je pravda. Síla díla Joan Didionové začala ochabovat právě ve chvíli, kdy přestala být „Goldwater Girl“, kalifornským děvčetem, a přijala strohý liberalismus a intelektuální serióznost Východního pobřeží.

Kritika a zároveň analýza odkazu Joan Didionové z pera Lili Anolikové představuje velmi zajímavé téma, kterému se budeme věnovat, stejně jako Evě Babitzové, v příštím článku.

Petr Svoreň, jr.

Hledáme autory, které oslovilo Portugalsko a chtějí o něm napsat

Napište vlastní povídku a pošlete nám ji do 31. 3. 2025 na efortna@seznam.cz. Výsledná antologie bude prezentována na Světu knihy.

Povídky musí splňovat tyto požadavky:

1. žánrové vymezení není pevně stanovené, ale mělo by se pohybovat v těchto kategoriích: realistická próza (historická, autobiografická, humoristická, dobrodružná, válečná, romantická, cestopis), nebo fantastická (pověst, legenda, fantasy, alternativní historie, steampunk, retelling, utopie aj.)
2. povídky se snaží přiblížit typické rysy a zajímavosti portugalské kultury, tj. obsahovat ukázku portugalského jazyka (krátké věty či výrazy) a zapojit reálie a osobnosti, které se vážou k **Portugalsku**. Zcela nové postavy a reálie, zapadající do lusofonního světa (portugalské kultury), jsou samozřejmě možné. Námět by být inspirován portugalskými legendami, pověstmi a mýty.
3. rozsah textu v rozmezí 54 tis. znaků vč. mezer. Formát nejlépe *.doc, *.txt.
4. musí se jednat o originální, dosud nepublikovaná díla (tiskem či elektronicky).

Nevíte si rady s námětem či portugalskými reáliemi?

- doporučujeme si prostudovat knížku *Portugalské pohádky a pověsti* (přeložila Marie Havlíková) nebo také *Dějiny Portugalska* (napsal Jan Klíma),
- na vyžádání zašleme útlou brožurku se základními fakty o Portugalsku,
- konzultujte předem své záměry s editory (propagátory) antologie,
- když nic z toho neklapne, hledejte chybu v prostoru mezi klávesnicí a židlí :-).

fortna

Časem s vědou – leden
O velkých činech vědy, techniky a medicíny

V minulosti jsme tady několikrát psali o knihách, které nějakým způsobem změnily svět. Vůbec prvním světským (tedy kromě Bible) bestsellerem se stala mudroslovná kniha *Collectanea Adagiorum* od Erasma Rotterdamského. Vyšla v roce 1500 (ani ne půl století po vynálezu knihtisku) a počet jejích vydání v zemích kulturní Evropy šel do desítek (viz *IK 2016/12*). První popularizační knihu napsala roku 1834 Mary Somervillová, jmenovala se *O propojení fyzikálních věd* (*IK 2024/3*). Pozoruhodný úspěch zaznamenala pentalogie Alexandra Humboldta *Kosmos* (1845–62, *IK 2019/9*), která zase inspirovala Henryho Davida Thoreaua (*Walden aneb život v lesích*, 1854, *IK 2019/8*), George Perkinse Marshe (*Člověk a příroda*, 1864, *IK 2019/8*) a nepřímo i Charlese Darwina (*O vzniku druhů přírodním výběrem*, 1859, *IK 2018/9*). A pokud zůstaneme u přírody, pak z relativně poslední doby lze za přelomové považovat knihy *Mlčící jaro* Rachel Carsonové (1962, *IK 2012/2*) nebo *Gaia, nový pohled na život na Zemi* Jamese Lovelocka (1979, *IK 2019/9*).

Nyní se ale vraťme k samým počátkům novodobé vědy, do 17. století, na jehož počátku Galileo Galilei vnesl do výzkumu matematiku a dalekohled (*IK 2014/2*) a na jehož konci Isaac Newton formuloval základní matematické postupy a skrze ně i základní fyzikální zákony (*IK 2017/7*). V oblasti vědeckých přístrojů se ono 17. století stalo věkem nejen *dalekohledu*, ale také jeho pokrevního bratra *mikroskopu*. (Je zajisté pýchou fyzikální optiky, že oba tyto instrumenty sestávají ze stejných komponent, arci jinak uspořádaných.)

Mikroskop stejně jako dalekohled vznikl koncem 16. století v Holandsku, proslulém vyspělým brusičstvím diamantů (od něhož byl jen krůček k broušení skleněných čoček). Do vědy ho pravděpodobně uvedl kolem roku 1610 rovněž Galileo, ale proslavili ho o pár desítek let později dva Angličané, oba intelektuálně mocní i manuálně zruční. Prvním z nich byl Christopher Wren, dnes známý hlavně jako architekt, ale hluboce erudovaný v uměnách i vědách. Ten krátce před rokem 1659 začal pod mikroskopem zkoumat běžné věci makrosvěta a také je překrásně vyobrazovat. Několik těchto kreseb věnoval samotnému králi Karlu II., který jimi byl natolik unešen, že přikázal, aby z těchto obrázků sestavil knihu, která by veřejnosti demonstrovala jak skrytou krásu stvoření, tak rostoucí moc vědy. Wren se z tohoto příkazu šikovně vyvlékl a přehrál ho na svého partnera v mikroskopování Roberta Hookea, v té době kurátora experimentů v právě vzniknuvší Královské společnosti v Londýně. Hooke se úkolu ujal se vší zodpovědností a během pár let sestavil knihu, kterou nazval v úplnosti *Micrografia or some Physiological Descriptions of Minute Bodies*. Vyšla v lednu 1665 a okamžitě vzbudila senzaci. Především svými nádhernými měděrytinami (celkem jich bylo osmatřicet a alespoň na některých z nich se podílel Wren), z nichž asi nejznámější jsou vyobrazení hrotu jehly, jejíž ostrá špice se zde jevila tupá a silně hrbolatá, blechy s nožičkami pokrytými jemnými chloupky, včelího žihadla se zpětnými trny nebo třeba mušího oka, složeného z tisíců pečlivě uspořádaných „dlaždic“. Čímž se dostáváme ke druhému důvodu senzace – poznání, že mikrosvět představuje svébytnou říši neméně složitou a neméně krásnou jako běžný svět kolem nás. Jak napsal Hooke: „Příroda není činná jen mechanicky, ale i prostřednictvím tak vynikajících a nejsložitějších systémů, že by veškerý rozum světa nebyl s to vynalézt stejné systémy, které by měly vhodnější vlastnosti.“ Tehdy populární politik a literát Samuel Pepys ji nazval „nejdůmyslnější knihou, kterou kdy v životě četl“.

Micrographia obsahuje také obrázek použitého mikroskopu a návod, jak ho sestrojit i jak s ním pracovat – od přípravy vzorku po způsob jeho osvětlení. A vlastně také výběr mikroskopu; tehdy totiž existovaly dva druhy; jednoduchý sestával z jediné silné čočky, složený ze dvou až tří. Oba měly své výhody i nevýhody. Sám Hooke dával přednost mikroskopu složenému, který podle jeho vyjádření méně namáhal zrak a snáze se s ním zaostřovalo. Jeho přístroj měl asi dvaceticentimetrový vysouvatelný tubus, obsahoval tři čočky (objektiv, kolektor, okulár) a údajně zvětšoval až 450krát.

Po vytištění druhého vydání *Micrographie* (1667) se Hooke přesunul k dalším projektům, mimo jiné pomáhal Wrenovi přestavět Londýn po velkém požáru.

Dnes se *Micrographie* zmiňuje především v souvislosti s objevem buněk: Hooke si totiž při zkoumání korku všiml, že jeho povrch sestává z nepatrných, těsně na sebe nasedajících útvarů, které mu připomínaly mnišské cely. Proto je nazval *cellulae*, komůrky. Jenže dosah *Micrographie* byl mnohem větší, kupříkladu přímo inspirovala Antoniho Leeuwenhoeka k sestrojování vlastních mikroskopů a skrze ně pak k objevu mikroorganismů včetně baterií (*IK 2023/4*).

Skutečného rozkvětu (který od té doby kontinuálně pokračuje) se pak mikroskopie dočkala po roce 1830, kdy byly vynalezeny achromatické čočky; ty netrpěly barevnou vadou (rozkladem bílého světla na jeho barevné složky). Ale tím už vstupujeme do jiného příběhu. **František Houdek**

Odposlechnuto

Mužům za poslední dvě dekády klesla hladina testosteronu asi o čtvrtinu... Vysvětlení se obvykle hledá ve fyziologických faktorech, třeba že muži tloustnou. Na druhou stranu muži na rozdíl od žen stále chápou, že lepší je být štíhlý než tlustý, a neskočili na špek ideologům obezity jako životního stylu v rámci „tučného osvobození“ („fat liberation“). Leda by se tím mínilo osvobození od sexu, přičemž věřím, že i to by si ve stále se zahušťující písmenkové polévce poruch sexuální identity své místo našlo bez problémů. **Tereza Šimůnková**

Vždycky je otázka, kolem jakých hodnot lidi sdružujete, a pořad [Star Dance] momentálně pracuje s hodnotami heteronormativity, šovinismu a antifeminismu. Prezentuje maloměšťáckou idylu založenou na třpytivém bohatství a buržoazní nádheře. **soudružka, pardon sociolożka Irena Reifováho**

Pár stromů
Třeštění letitého popularizátora 146

Sídlišťátkem půvabného moravského městečka jednoho dne začal procházet sympatický mládenec a všechno si důkladně okukoval. Lidé jsou zvyklí ničeho si nevšímat, ale jako všude, i tady se našlo pár zvědavců, kteří se zeptali. „Vaše sídliště se bude *revitalizovat*," oznámil mladík důležitě. A když zaznamenal obavy ve tvářích, dodal pohotově: „A nás by zajímalo, jestli máte nějaké nápady a představy, jak by to mělo vypadat..." Názory vyposlechl různé, ale v jednom se vzácně shodovaly – ať jsou zásahy co nejmenší a ať se zachová co nejvíc stávající zeleně.

Sídlišťátko vzniklo před padesáti lety a za tu dobu stačily tehdy vysázené stromky vyrůst; k nim místní lidé postupně přidali pár dalších, což spolu s keři a trávou vytvořilo útulnou a osvěžující oázu.

Po čase revitalizace propukla. První, co stavaři udělali, bylo totální vyklučení všeho živého. Jako když v nějakém akčním seriálu velitel přikáže: „Vyčistěte perimetr!"

Marně místní protestovali, pár starších dam dokonce uronilo slzu. Jiní celou akci přezdili na *devitalizaci*. Reakce osádky radnice na odpor byla trojí: Část protesty ignorovala, část je zlehčovala, že lidi tomu nerozumějí, část mýcení obhajovala: Stromy jsou příliš staré a začínají být nebezpečné a navíc, terén je pro ně nevyhovující. A jeden z budovatelů si nebral servítky vůbec: „To je keců pro pár stromů. Řekněte těm bláznům, že nakonec tu budou mít víc stromů, než tu měli doteď!"

Celá akce – jak jinak – proběhla v českém termínu (dva roky kromě zim), v české ceně (vyšší desítky milionů korun) a nepochybně i v české kvalitě, ale to se teprve ukáže.

Nakonec se z měsíční krajiny vylouplo sídlišťátko jako klíčka. Auta se snáz vešla, i těch stromů bylo na kusy o něco víc než dřív. Zkrátka a dobře, troubily fanfáry, starosta se dmul. Ozvaly se hlasy, že tato mimořádně zdařilá akce si zaslouží ocenění hejtmana.

Tolik tedy *bláznova kronika*, nyní je na řadě *bláznova prognóza*.

Dvojdomy na sídlišti se převážně táhnou od východu k západu, takže polovina jejich místností směřuje k jihu. Dosud je zastiňovaly lípy, které zároveň zkrášlovaly a ochlazovaly prostředí. Ty teď padly pod pilami. Naopak klimatická změna, dál vydatně živená emisemi skleníkových plynů, ještě zesílila. Udeřila úmorná vedra, s každým dalším rokem delší a silnější. Novou výsadbu tvořily zhruba třímetrové odrostky, navíc kultivary s malou kulatou korunou, které pořádně stínit nebudou nikdy. Zato lahodí oku, nemůžou z nich padat větve a, jak kdosi z „města" vtipně poznamenal, ptáci z nich nemůžou kadit na auta jako dřív. Výsledkem nicméně bylo, že nad rozpáleným asfaltem a dlažbou se vytvořil tepelný ostrov o několik stupňů teplejší než okolí. To spolu s absencí zastínění oken vytvořilo během léta v jižních pokojích domů mikroklima na hranici snesitelnosti.

Postižení obyvatelé samozřejmě reagovali. Napřed si koupili do bytů žaluzie, potom větráky, a když nepomohly, první odvážlivec si na terasu instaloval klimatizaci. Po něm další. A poněvadž i ta nejlepší klimatizace hlučí, zanedlouho se sídlištěm nesl trvalý hukot, který vystřídal zpěv ptáků a bzučení včel v bývalých lipách a který prakticky znemožnil otevřít si v létě okno bez špuntů v uších.

Ne každý ovšem na klimošku měl peníze nebo chuť, najmě staří lidé. A jelikož tepelné ostrovy mnohostranně poškozují zdraví, na „vyčištěném perimetru" nenápadně stoupla nemocnost a klesla doba dožití.

Konec extrapolace v čase, zpět do přítomnosti.

Výše uvedený scénář se samozřejmě nemusí naplnit úplně, ale osvícená města o něm vědí a snaží se mu vyhnout. Především se drží zásady, že dospělé zdravé stromy v městské zástavbě mají v časech sílících such a veder cenu zlata, tudíž jsou do maximální možné míry *nedotknutelné*. Proto radnice už dávno opustily předchozí stereotyp, že napřed se nakreslí plán a do něj se pak tu a tam vrazí nějaká ta zeleň. Naopak – každý projekt se musí těmto stromům přizpůsobit i za cenu případných komplikací; koneckonců všechno je stále složitější. A zůstavší stromy potom promyšleně prokládat novými.

Stromům na našem sídlišti bylo kolem padesáti let, v přepočtu na lidský věk řekněme pětadvacet, a měly důležitou roli v ochraně místního klimatu. Jejich pokácení jen proto, aby parkovací místa byla rozmístěna pravidelně jako pole na šachovnici, bylo čirým barbarstvím. A potenciální nebezpečnost stromů? Dnes i u nás existují odborníci, takzvaní *arboristé*, kteří dokážou stromy nejen sázet a kácet, ale také o ně průběžně individuálně pečovat.

Město mělo příležitost provést rekonstrukci šetrně, minimalisticky, v moderním duchu. Tuto příležitost promarnilo a postupovalo těžkotonážně, předimenzovaně, způsobem již překonaným. Vzalo lidem to, co chtěli zachovat, a naopak jim vnutilo i to, co vůbec nechtěli (třeba „komunitní gril", který – kromě toho, že stál životy několika stromů – podporuje konzumaci masa, nota bene v jeho nejnezdravější úpravě). Věcně řečeno: Míň zeleně, víc asfaltu a dlažby. Řečeno poeticky: Namísto *vyspělého* řešení *vyčpělé*, namísto *klícky pícka*.

Konšelé to možná mysleli dobře, ale ve výsledku ztrpčili život pár stovkám lidí.

František Houdek

Odposlechnuto

Představa Svaté Rusi, která je inherentně čistá a je antinomií zkaženého Západu, existovala v ruské společnosti po staletí. Ale myslím, že největší důraz je tady kladen na samotné vymezení vůči Západu. Být protikladem je důležitější než samotný obsah onoho protikladu. Příklon ke konzervatismu vyplývá z toho, jak je vnímaný dnešní Západ, tedy skrze převládající ultraliberální agendu. Dovedu si hypoteticky představit, že kdyby na Západě začali dominovat např. texasští evangelikálové, za pár let bude Putin uzavírat manželský svazek se Šojguem a žehnat jim bude patriarcha veškeré Rusi.

Piotr Skwieciński o Rusku

ČS FANDOM

Nominace na Ceny ČS Fandomu

Ludvík

Zdeněk Rampas, SFK BC, nominuje **Mirka Dvořáka** za práci na knize *Mlok 2024* (i těch předchozích).

Roman Randalf Kresta za SFK Radegast nominuje **Davida Macháčka** za uspořádání Koprconu.

Mlok

Martin Králik, SFK Quasi, Bratislava, nominuje **Alexandru „Sašu" Pavelkovou**, spisovatelku a fanynku pracující jako šéfredaktorka serveru **fandom.sk**.

Zdeněk Rampas, SFK BC, nominuje **Karla Dvořáka** za mnohaletou práci na archivu českých a slovenských fanzinů dostupném na stránkách **https://fanziny.4fan.cz/**

Roman Randalf Kresta za SFK Radegast nominuje **Václava Pravdu** za čtvrtstoletí organizací conů a další práci pro fandom.

WORLDCON — SEATTLE
13.-17. 8. 2025

Pod záštitou generálního konzulátu České republiky v Los Angeles se připravuje oficiální česká účast na Worldconu 2025. Bude to v historii Worldconů poprvé, kdy se jej takto zúčastní nějaký stát.

Více o Worldconu 2025 na **https://seattlein2025.org/** a o již generálním konzulátem domluvených akcích a možnostech v příštím čísle Interkomu.

Počítá se i s možnou slovenskou účastí a samozřejmě i aktivním zapojením fanoušků do programu. **jo + zr**

NON FICTION

František Novotný

Svět na rozcestí

Na prahu dalšího kola staronové hry o globální trůn

František Novotný (*1944) je znám jako spisovatel science fiction, který se od většiny českého žánrového autorstva liší hloubkou filosofického (a také politologického a vědecko-technického) fundamentu své tvorby. Knihu *Svět na rozcestí* můžete brát jako svérázný suplement autorova díla nebo politologickou příručku, ke které nemusíte znát *Valhalu*, *Křižník Thor* ani *Hvězdné hry*. Ve třech oddílech *Pět století hry o globální trůn*, *Nemocná dáma Evropy* a *Současné kolo hry o globální trůn* rekapituluje dějiny globálního sjednocení světa pod taktovkou evropských mocností a v posledním, *Česká pozice*, se věnuje možnostem, které má v době střídání na trůnu globální hegemonie malá země uprostřed Evropy. Ostatně pro její obyvatele autor napsal:

Na sociálních sítích pak jdou někteří lidé v pacifistické naivitě tak daleko, že pokládají za největšího zloducha Spojené státy (v tom se shodují s íránskými ajatolláhy a islamistickými teroristy), protože zaujaly post globálního hegemona, a domnívají se, že když USA budou tohoto postu zbaveny, všechny národy se ihned sbratří, začnou přátelsky spolupracovat a nad světem se rozklene duha věčného míru. Představa, že mocenské vakuum by ihned vyplnil další hegemon, ještě panovačnější a agresivnější než Spojené státy, je mimo jejich chápání. Na jejich omluvu je třeba uvést, že takové smýšlení a hodnocení stavu světa je výsledkem socialistické propagandy [...] *a opomíjené výchovy v oblasti geopolitického myšlení, když školství všech států vychovává své občany v nevědomosti, možná úmyslné, o skutečné podstatě válek a konfliktů, jež otřásají touto planetou přinejmenším posledních pět set let, a místo toho jim podstrkuje narativy, jež se právě vládnoucím stranám či ideologiím hodí do krámu.*

Po pěti stech letech je svět na osudovějším rozcestí než kdykoli předtím, neboť u hracího stolu o globální trůn poprvé v historii této hry mají převahu hráči z jiného civilizačního okruhu, než je euroatlantický, což v případě vítězství kteréhokoli z nich by znamenalo konec západní civilizace, jak ji známe doposud.

Nedosti na tom, i sama západní civilizace je na rozcestí, nesmiřitelně rozdělená na progresivisty a konzervativce způsobem, jenž má potenciál přerůst do občanských válek, jaké proti sobě v minulosti vedli katolíci a protestanti.

ZR

František Novotný: Svět na rozcestí, Elka Press, 2024, 256 str., 280 Kč